

KAARANTURA **(Numbers – Namba)**

Tenavu maa uvara iquqama kaunarara tiro, hini uva vaivaro hini uva kia vairo.

10

Aanumaara/Noma taaraqanta silvaa oriqohai autu kora

¹ Noravano Kotiva Mosira tiva ami haro mintima tiro:

² Vate are tiramanta *silvaa* ori vokinara varakema *hamaqohai* vira ruqutuke kakanairima kema, *viraqohai aanumaara/noma* taaraqantama autu kaate.

Are vaiinti nahenti ruvaaquma kareva ina entara, are tiramanta aanumaara vuaqa kaimanta are inanaini ani ruvaaquma vuate.

Qaiqaa ne katu vare vonaini vireka i entara, are tiramanta aanumaara vuaqa kaimanta are inanaini ani ruvaaquma vuate.

³ Vo vaka are tiramanta aanumaara taara vitanta vukaiqamake vuaqa kaimanta, ekaa vaiinti nahenti ani ti *Seri* Naavu qentiana ruvaaquma vuate.

⁴ Are tiraro aanumaara vohaiqaqai vuaqa kairamanta ekaa ankuqihai qiata vaiintinavuqai ani ai hampata ruvaaquma vuate.

⁵ Are tiramanta aanumaara votataa votataa inaaraiqa vuaqa kairamanta, kuari avu uri mantaraini vai vaiinti nahentika vika naane himpi katu vare vuate.

⁶ *Sauti* mantaraini vai vaiinti nahentika vikavata himpi katu vare vuate tira, qaiqaa-vata votataa votataa inaaraiqa aanumaara vuaqaate.

Ne vonaini katu vare vi entara, mintimake aanumaara vuaqa kaate.

⁷ Are vaiinti nahenti ruvaaquma kareva ina entara, are tiramanta aanumaara vukaiqamake vuaqa kaate.

⁸ Eronira maaqunavu ti kaiqa vara timite variaka, vikaqaima aanumaara vira vuaqevareve.

Nevata, ni vaiinti nahenti naantiara qovaraiqikavata, te vate vi uvara tiva taunara kia qaqira karaiti, qaqi iriqi vuate.

⁹ Naantiara ne nenta vataini vaimanta navutaaka ni hampata raqireka animanta, ne aanumaara vira vuaqehama vaiinti vara himpima kaimanta navutaaka hampata raqireka vuate. Ne mintiqe te Noravano Kotika ni Variqavano ni ruaruama nimitaari vika kia ho ni naatara kevarave.

¹⁰ Ne quahaha ovata ne entarave, qaraaka tora itaaina entara vaiha ovata ne entarave, voki entara nora entave tivakeha ovata ne entarave, ne vi entara vi entaraqaa ekaara kaintu iha quare *ofaaravata*, ti hampata vohaa tampamavi vai *ofaaravata* ti timitehama, aanumaaravata vuaqa kaate.

Ne mintiqe te niara irihama ni kahaqama nimitarerave. Te Noravano Kotika ni Variqavanoma vauro, tiro.

Noravano Kotiva minti tura.

Isareri Sainai Aiqina mini ke vura

¹¹ Isareri vatanaaka Isipi mini ke vuvaro taara ihi aitarovaro 20 enta 2 toraḡaa Kotira *Seri* Naavuḡaa vaavi vau quromurava vi naavuraḡaa-hairo virini ori vaiḡiro vura.

¹² Ori vaiḡiro vumanta Isareri vira tave, vika himpi Sainai qumina kanta vaura mini ke vura. Vuvaro vaavi vau quromurava viro, qumina vata Paraanive tunaini oru himpitero vaura.

¹³ Mini oru vauvaro Noravano Kotiva avuniḡa-makero Mosira uva tiva amuvaro Mosiva Isareri-ara minti mintimake vuata tumanta vika vira uva iriha vura.

¹⁴⁻¹⁶ Vika vo vatukaḡi vo vatukaḡi oru viha kia hampira voḡaara viraiti, Iutaara ankuvata, Isakaara ankuvata, Sebulunira ankuvata, vika naane avuni vi vaura. Vika rairavi, vonavu vonavu nai vutora nai vutora utu vareha vura. Aminadaapira maaqu Nasoniva Iutaara anku ḡiata vaiintivano vauvaro, Suara maaqu Nentanieriva Isakaara anku ḡiata vaiintivano vauvaro, Helonira maaqu Eliaapiva Sebulunira anku ḡiata vaiintivano vaura.

¹⁷ Ho vi ankuka vi ankuka avuni vumanta Rivaira ankuḡihai Gesonira ankuvata Meraarira ankuvata vika Kotira *Seri* Naavu rampaika vatora vira aḡu vare vura.

¹⁸⁻²⁰ Vika aḡu vare vumanta vika naantiara Rubenira ankuvata Simionira ankuvata Gaatira ankuvata vura. Vika vonavu vonavu viha nai vutora nai vutora utu vareha vurama. Sedeura maaqu Elisuva ekaa vika ḡiata vaiintivano vauvaro, Surisadaira maaqu Selumieriva Simionira anku ḡiata vaiintivano vauvaro, Duelira maaqu Eliaapiva Gaatira anku ḡiata vaiintivano vaura.

21 Ho vika vumanta vika naantiara Rivaira ankuqihai Kohaatira anku vinavuka Kotira *Seri* Naavuqihai Kotira kaiqara iriha vato haikara, vi haikara vi haikara vare vura. Vika vi haikara vi haikara vareha, vokuka Kotira *Seri* Naavu avuni vare vuru kaqatonaini vuru kora.

22-24 Mintumanta vika naantiara Efaraimura ankuvata, Manasera ankuvata, Benaminira ankuvata, vura. Vikavata viha nai vutora nai vutora utu vareha vurama. Amihutira maaqu Elisamaava Efaraimura anku qiata vaiintivano vauvaro, Pentaasura maaqu Gamelieriva Manasera anku qiata vaiintivano vauvaro, Gideonira maaqu Abidaaniva Benaminira anku qiata vaiintivano vaura.

25 Ho vika vumanta vika naantiara ekaanaini Daanira ankuvata, Asera ankuvata, Napataarira ankuvata, vura. Vikavata viha nai vutora nai vutora utu vareha vuvaro Amisadaira maaqu Ahieseva ekaa vika qiata vaiintivano vaura.

26 Okaraanira maaqu Pagieriva Asera anku qiata vaiintivano vauvaro, 27 Enaanira maaqu Ahi-raava Napataarira anku qiata vaiintivano vaura.

28 Vo enta vo enta Isareri vika naavu rampaike vireka u entara, vika mintima keha nai naantiara nai naantiara vi vaura.

29 Ho Mosiva Jetarora maaqu nai aituara Hobaapira Midianihainaara tiva amiro tiharo, Vate tenavu himpi haaru Noravano Kotiva tinavuara tiharo, Vi vatara ni nimirave tunaini virerave. Viva nai kauqu aiqiqaa aqukero tinavuara tiharo, Ne vi vataraqaa vaiha koqemake variqi vivarave, turave. Noravano

Kotiva minti turara ti, te ariara tinavu hampata aniraqe tenavu ai koqema amitaare, tiro.

³⁰ Mosiva minti tuvaro Hobaapiva tiharo, Aqao, kia te mini virerave. Te tenta maaqaini anirante oru tenta navunaaka hampata vairerave, tiro.

³¹ Hobaapiva minti tuvaro Mosiva tiharo, Mpo, are kia tinavu kaane. Qumina vataini vaiinti nahenti *seri* naavu maaqa ho kaqake vai vatukara, are vi vatara vi vatara tavaanarave. Are tinavu vi aarara humiqaqira viraqe tenavu ho vuare.

³² Are tinavu hampata anirera, tenavu Noravano Kotiva ekaa koqe haika tinavu timireva iainara rairake hini aivata amiare, tiro. Mosiva minti tura.

Vaiinti nahenti himpi vi vatukara mini ke vura

³³ Ho vaiinti nahenti Nora Kotira aiqina, Sainai Aiqina mini ke vika taaramo entara aaraini vi vaura. Vika aaraini vi vaumanta Noravano Kotiva uva tiva taatauto *Vokisera* aqu vare vi vauka, vi vaiintinavuka avuni viha, vika *seri* naavu kage vatukara rantaqi vi vaura.

³⁴ Vika aaraini viha vonaini vonaini vi vauvaro Nora Kotira quromuravano vaavi himpitero vika vi vuraqaa vaura. Ekaa enta aatitoraqaqaa quromuravano mintima keharo vaura.

³⁵ Vika Kotira *Vokise* vare vire u entara, ekaa vi entaraqaa Mosiva tiharo,

Noravauvo, are himpira oru nena navutaaka ntaihehara vika raumpirima kairamanta qe-take vuare. Are ai navutaiqi variaka ntaihaira vika qetake kantama vuare, tiro.

³⁶ Ho vika aaraini anikoka auraara vaireka, Kotira *Vokise* vataini vuru vato entara Mosiva

qaiqaa Kotira aareharo tiharo, Noravauvo, are orurantera tinavu Isareri vo anku vo anku vaurauka hampata ani variane, tiro.

Mosiva vi entara vi entaraqaa minti tura.

11

Isareri vika nuntu nauntu tura

¹ Vi entara vaiinti nahenti tinavuqaa nora maaravanoma vaivo tivake nuntu nauntu ti vauvaro Noravano Kotiva vika uva irura. Viva vika uva iruvaro vira kaara vira arara itovaro viva iha vara kovaro ihavano vika naavu maaqa kaqatova auvahihataa vaura ita taiqa kora.

² Mintumanta vaiinti nahenti tave, viraqaahai Mosirara, Mpo, tinavu kahaqiane, tuvaro Mosiva Nora Kotira aarovaro ihavano qimpa vura.

³ Mintumanta vika vi vatukara autu nteha tiha, *Taberave - Ihavano-Itako-Vatukarave*, tura. Noravano Kotiva varako ihava vika avutana iteharo qoraiqama nimitorara ti, vika minti tura.

Mosiva qiata vaiinti 70navu kaama tora

⁴ Airi vo vatanaaka Isareri hampata vuka, vo enta vo enta vohaa karaqai namaqi vuvaro popohomanta vika vo karavata naataa umanta vaura.

Isareri vikavata karara nuntu nauntu tiha, Mpo, tinavu mativata naataa ivo. ⁵ Tenavu Isipini vaiha, airi havuka kia koqaa aqukaraiti, qumina varakeha naavaunarave. Tenavu mini vaiha naaquerave, *merenive*, qaniqanive, kempuka qaniqanive, vi karara vi karara qaqi qumina varakeha naavaunarave. ⁶ Vate maini vauraro tinavu kempuka taiqa vimanta kia karavata vatauro. *Manaaqai* vaivaro tinavu vi karara

popohaivo, tura. ⁷ *Manaa* vaireva, hanta auru *kohe/naavara* tava voqaara vaura.

⁸⁻⁹ Vi entara entaqi varavuvano vatukaqi qovaraiquraqaa, *manaavano* varavu hampata hiqintiro vaura. Toqaqi vaiinti nahenti vevante vi aniha *manaa* vira nunti vaura. Hini kuka vira nuntu vare vuru oriqohai rukokakima komanta, hini kuka kaavuqohai vira ruqutu ruqutumake ataara ntuvake vate vaura.

Ataaraiqama vumanta hini kuka vira kureqi arate vaumanta, hini kuka vira untake *bisiketi* voqaara autuke vaura. Vika mintimake vira neha tavovaro *orivi* vahaveraqohai untato mparetira voqaara vaura.

¹⁰ Ho mati kia vaura kaara ekaa vaiinti nahenti nai vaintivara hampata nai *seri* naavu maaga gentiana vaiha voqamake iqi rate vauvaro Mosiva vika iqi ratora irura.

Mintuvaro Noravano Kotiva vikara voqama kero arara itovaro vauvaro vira kaara Mosira muntukavano qoraiquvaro ¹¹ Nora Kotira aareharo tiharo, Mpo, Noravauvo, nantivarae are ti qoraiqama timitaaro? Nantivarae are tiriara kia quahaaro? Nantivarae are vaiinti nahentiqaa raqikia kaiqara ti vohaiqaqaaqai vataaro?

¹² Kia te vika kuvuarama tauraukavauve. Kia te vika noka vaiha vika vata tauraukavauve. Mpo, nantivarae are tiriara tihara, Nahentivano vaintiqaqaa raqikiharo vira kaqa varero vuru vonaini kaintema kera, are maa vatanaaka ntita varera vuru tenta kauqu aiqiqaa aqukehama nimirave tuna vataraqaa vuru kaane, tianarave?

¹³ Maa vaiinti nahentika qaqiqai rateha matiara ti naari variavo. Te taihaie airi mati varake

vika nimiari nevarave? ¹⁴ Te tentaraa kia ho maa vaiinti nahentikaqaa raqikiqi virarave. Vi maarara kia ho varaainarave.

¹⁵ Are mintima kera ti qoraiqama timitaqi virera, are homa ti harukaiqe te qutuvi kia qaiqaa vukaari utiha vi maarara varaqi vuare, tiro.

¹⁶ Mosiva minti tuvaro Noravano Kotiva vira tiva amiro tiharo,

Are tavera vaiinti nahenti nivutaini qiata vaiinti koqe autu vatauka 70navu ntita kera aniane.

Are vika ntita varera ti *Seri* Naavuvano vainanaini viri kairamanta vika ai hampata mini himpite variate.

¹⁷ Ne mini ani vaiqe te tuvunte ai hampata uva tirerave. Te tenta Maraaura ai amunan-temake, vikavata tenta Maraaura nimirave.

Te mintiariraro vika avu aato koqe iramanta vika homa ai kahaqiha vaiinti nahenti maara vikavata varevarave. Vika mintimake ai kahaqi vaivara, are kia nenaraa vi maarara vare-narave, tiro.

¹⁸ Noravano Kotiva minti tivakero qaiqaa Mosirara tiharo, Ho vate are vaiinti nahenti mintima tiva nimiane:

Ne hurara iriha, vate nenta avu aato muntuka hiqamake qeramateha variate. (Katu Varora 19:10)

Hurama ne mati nevarave. Ne voqamake matiarara antura ntuavaro Noravano Kotiva virara irivo.

Viva irimanta ne tiha, Tenavu Isipini vaiha koqemake vaunarave, tiarave.

Ho iriate. Noravano Kotiva mati ni nimiramanta ne nevarave.

19 Noravano Kotiva mati ni nimiramanta ne kياما vohaa entave, taara entave, kauquru entave, kauqurutanta entave, 20 entaqai ve, nevarave.

20 Ne vohaa torarama mati namaqi vqata vqata tima, popohamavi, qaiqaa neha vuru vihivaro, vuruvano ni aiqi ntunahairovata tu-vuanarove.

Noravano Kotiva ni hampata vaimantavata, ne mati kaara vira qoririma amitaarave. Ne nuntu nauntu tiha, Nantihae tenavu Isipi ke maini anuro? tiarave. Ne minti tiara kaara vi haikava niqi qovaraiqianarove, tiane, tiro.

Kotiva Mosirara vaiinti nahenti minti tivakehara tiva nimiane, tiro.

21 Noravano Kotiva minti tuvaro Mosiva nai tiva amiro tiharo, Noravauvo, iriane. Te airi vaiinti nahenti 600,000navuqaa raqiki vaurarama are tihara, Te homa vohaa torara vika mati nimirave, tiaro. Ho are taihairae mati vira rantakera vika nimorevae tiaro?

22 Ike, tenavu ekaa purumakauve sipisipive aruke nimiari vika nama taiqake, vika ho naurove tivarave? Ekaa havuka nora namariqiraara vika nimiariaro kia ho vikaqi varianarove, tiro.

23 Minti tuvaro Noravano Kotiva Mosira nai tiva amiro tiharo, Are tiriarae vira kempukavano kia ho vaivo tiaro? Are inaraiqakaa varikerama tavenarave. Are vaihara tavairaro te tiarira haikava qovaraanarove kiae qovaraanarove, tiro.

24 Noravano Kotiva minti tuvaro Mosiva iriro, vahaagaini veva ntero Noravano Kotiva tu uvara vaiinti nahenti tiva nimito, viraqaahairo viva

qiata vaiinti 70navu naarama kero, vikara *Seri Naavu* ututumate variate tiro.

²⁵ Minti tumanta vika ututumate vauvaro Noravano Kotiva vira naantiara quromuraqi tuvuntero Mosikantiro uva tivakero, viraqaahairo viva Mosira amu Maraqraraqihairo voki kempukara varakero qiata vaiinti 70navu nimura. Minti-akero nimuvaro Maraqrura viva vikaqi vaumanta vikavata paropeti vaiinti uva tuntemake, uva ti vaura. Kia vo entavata vika minti tiraiti, vi entaraqai vika paropeti uva mintimake tura.

²⁶ Ho vinavuka paropeti uva ti vaumanta, qiata vaiinti votanta Eladaatika Medaatika kia qiata vaiinti vokuka Kotira *Seri Naavuni* ruvaaquma vunaini viraiti, vitanta qaqi vatukaini vauvarovata, Noravano u Maraqrava vitantaqaa-vata tuvu vaumanta vitantavata vaiha paropeti vaiintivano uva tuntemake, Kotira uva tiva qo-qaiqi vaura.

²⁷ Vitanta minti ti vaumanta qaraaka vaiinti vovano kantero vuru Mosira tiva amiro tiharo, Eladaatika Medaatika vatukaini vaiha paropeti vaiinti voqaantemake, uva ti variavo, tiro.

²⁸ Minti tuvaro Nunira maaqu Iosuaava, qaraaka vaiintivano vau entaraqaahairo Mosira hampata vaiharo vira kaiqa kahaqamaqi ani vauva, Mosirara tiharo, Nora vaiintio, are vuru tira vitanta kia uva tiraiti, uve variate, tiro.

²⁹ Iosuaava minti tuvaro Mosiva aqao tiro, Vovano ti vatuka varaainara are virarae nora aato iriario? Kia virara noraiqaakera iriane. Noravano Kotiva nai Maraqrura vaiinti nahenti nimira ekaa

vikavata paropetivano Kotira uva qoqaiqama kaintemake tivera, te hovema tirarave, tiro.

³⁰ Mosiva mini vaiharo ekaa vi uvara tiva taiqakero Isareri qiata vaiintinavu hampata anirantero vatukaini vura.

Noravano Kotiva airi uviri varakovaro tuvura

³¹ Noravano Kotiva uvai vara kovaro uvaivano utiharo nora namariqaahairo airi uviri ventaqiro anura. Vika muavu voqaara vau uvirika ata vare, vata vauvau niha vatuka avutaqivata, vatuka aaqainivata, unutete vaura. Airitahaavano ekaa ho tave vata maatara, aru mpiqake unutete vaura.

³² Mintumanta vaiinti nahenti kuariqaavata entaqivata ni vaiha uviri vira nuntuke vare vaura. Qaiqaa vira qararaavata qaqiqai nuntuke vare vaura. Vika vohaiqa vohaiqavano airi uviri varora maaravano vaireva, 1,000 kilo aatarakero vaura.

Vika uviri vira qumpihia keha vatukaqaa auruma tovaro kuarivano iteharo uviri mati vira aaharaiqamake vaura.

³³ Ho vaiinti nahenti uviri vira qaqi ne vauvaro Noravano Kotiva vikara arara itovaro nora aihaviraara vara kovaro vikaqi tuvumanta vika vi aihaviraara vare airi vaiinti nahenti qutu vura.

³⁴ Airi vaiinti nahenti vi entara qutu vumanta mini quntama torara ti, vika vi vatara autu nteha tiha, *Kibaroti-Hataava – Voqamake-Mati-Naataa-Uka-Quntama- Taanainive*, tura.

³⁵ Ho Isareri vika vi vatara ke, Haserotini orunte mini *seri* naavu maaqa kaqate vaura.

12

Miriaamika Eronika Mosirara qora uva tura

¹ Vi entara vika Haserotini vauvaro Mosira naata Sudani vatanaa nahentivano vaumanta Eronika Miriaamika Mosiva vi nahentira varorara iriha vitanta Mosirara pupiteha qora uva tura. (Katu Varora 2:21)

² Vitanta mintima ti: Noravano Kotiva Mosira noqaahairoqaie nai uva ti vairave? Kiave, viva titanta noqihairovata ti vairave, tura. Vitanta minti ti vauvaro Noravano Kotiva vitanta tu uvara irura.

³ (Mosiva kia nai mahuta tiraitiro, viva nai autu vara muntuvi vatainiqaa keharo ni vauva vauvaro, kia maa vataragaahainaa vaiinti vovano Mosira voqaantema kero, nai autu vara muntuviqama keharo vaiva vairave)

⁴ Mosiva mintima vau vaiintiva vaumanta Eronika Miriaamika virara pupiteha qora uva ti vauvaro vaakama Noravano Kotiva vinavukara tiharo, Ne taaramonavu vaakama ti *Seri* Naavu vainanaini aniate, tiro. Minti tumanta vinavuka himpi mini vura.

⁵ Vika mini oru vauvaro Noravano Kotiva quromuraqi tuvuntero nai *Seri* Naavu qentiqaa himpitero vaiharo Eronika Miriaamika naarama kero tiharo, Netanta aniate, tumanta vitanta vira aumanto ori vaiqura. ⁶ Ori vaiquvaro Noravano Kotiva vitanta tiva nimiro tiharo, *Ti uva iriate*.

Paropeti vaiinti vovano ni Isareri avutana vai entara, te tenta okara vira umiqare iha, tairakaa umiqeha uvavata tairakaaqai vira tiva ami vaunarave.

⁷ Tenta kaiqa vaiinti Mosira tiva amire iha kia paropeti vainti tiva nimunantemake vira tiva amiraiti, vo qaramake vira tiva ami vaunarave. Te ekaa tenta kaiqa vira amitauro viva vi kaiqara ho vare vairave.

⁸ Vaiintivano nai tontintiro uva tintemake, te vira hampata uva ti vaunarave. Te vikanti uva tirera iha, kiama uva tuqantaake tiva amiraiti, ekaa uva vutukeqai vira tiva ami vaunarave. Minti ti vauraro viva ti hampata uva tiharo ti tave vairave.

Ho nantihae netanta kia qetaraiti, Mosirara pupiteha qora uva tiavo? Viva ti kaiqa vaiintima vaivo, tiro.

⁹ Nora Kotira arara itovaro minti tivakero vitanta noraiqama kero nitikero vatero tuvurantero vura.

¹⁰ Kotira quromuravano *Seri* Naavu mini kero vuvaro vaakama vaata ne vau rovarava Miriamiraqaa qovarama vuvaro vira vaatavano hantaiqama vura.

Mintima vuvaro Eroniva tuqantaa viro tavovaro vi rovarava Miriamira vaataqaa ekaa raapama vura.

¹¹ Mintima vuvaro Eroniva Mosirara tiharo, Mpo, nora vaiintivauvo, tetanta kia koqe avu aato iriraiti, qora kaiqa varehama Kotira uva raqa kauro. Ho are titanta aaqurihama timitera, qaqi kairaqe tentatanta qora okara varaunara kaara kia vi maarara varaare. ¹² Oho, nai nora auhaqi qutu vi vaintira vatataivaro vira hini vaata nteravira voqaara vira viri vaata variantorave. Kia are Miriamira qaqi kairaro mintimakero variarave, tiro.

¹³ Eroniva minti tuvaro Mosiva Nora Kotira aareharo tiharo, Mpo, Noravauvo, are Miriaamira kahaqiraro viva qaiqaa ho variarire, tiro.

¹⁴ Mosiva Kotirara minti tuvaro Noravano Kotiva nai tiva amiro tiharo, Miriaamira vira qova vo uva kaara vira viriqi taara vihitaতিরো, Miriaamiva vohaa *uikima* vaiharo kaurira haika varaitirio. Vira voqaantema kero, Miriaamiva vohaa *uikiara* vatuka aaqaini viriqi viro, qaiqaa vatukaqi uruarire, tiro.

¹⁵ Noravano Kotiva minti tumanta vohaa *uikiara* Miriaamira atitama kovaro viva vatuka aaqaini otu vaura. Viva vatuka aaqa mini vaumanta vaiinti nahenti kia katu vare viraiti, vika Miriaamiva qaiqaa vatukaqi uruainara vira veka vaura.

¹⁶ Miriaamira veka vauvaro viva vatukaqi urumanta vika Haseroti mini ke oru aahara vata Paraanini *seri* naavu maaqa qaiqaa kaqateha vaura.

13

Kenaani vata oru ampeqamake tavora

¹ Noravano Kotiva Mosira tiva amiro tiharo, ² Te Kenaani vata vira ni Isareri nimirave tunarara iriharama, are vaiinti vonavu nititaira vika oru vi vataragaa vi aniha ampeqamake tavaate. Are 12 ankunavuqihaira qiata vaiinti vohaiqa vohaiqa kaama tera nititaane, tiro.

³ Kotiva minti tuvaro Mosiva qumina vataini Paraanini vaiharo Noravano tunte iro qiata vaiinti vika nititomanta mini vura. ⁴ Qiata vaiinti vika nutu maantimama vairo:

Rubenira ankuqihainaava Sakura maaqu Samuaava,

⁵ Simionira ankuqihainaava Horira maaqu Sapaativa,

⁶ Iutaara ankuqihainaava Jefunera maaqu Kalepiva,

⁷ Isakaara ankuqihainaava Iohepira maaqu Igaliva,

⁸ Efaraimura ankuqihainaava Nunira maaqu Hoseaava,

⁹ Benaminira ankuqihainaava Rapura maaqu Palitiva,

¹⁰ Sebulunira ankuqihainaava Sodira maaqu Gadieriva,

¹¹ Manasera ankuqihainaava Susira maaqu Gadiva,

¹² Daanira ankuqihainaava Gemalira maaqu Amieliva,

¹³ Asera ankuqihainaava Maikerira maaqu Seturiva,

¹⁴ Napataarira ankuqihainaava Vopisira maaqu Nabaava,

¹⁵ Gaatira ankuqihainaava Makira maaqu Gueriva,

Vika vika nutu mintima vaura.

¹⁶ Mosiva qiata vaiinti vinavuka nititomanta vinavuka Kenaanini vi aniha ampeqama keha tavora. Mosiva Nunira maaqu Hoseaara vo autuvata ntava tero virara Iosuaarave tura.

¹⁷ Mosiva vinavuka nititareva iharo mintima tiro: Ne Nekevi vata vara maini kema veranto vuate.

¹⁸ Ne mini niha koqemake aitutumaqi vu-ate. Veranto vai vatava vaireva, nana vatae

vaivo? Vi vatanaaka kempuka vatanaakae, uqerara vatanaakae variavo? Vika airie variavo, kiae airi variavo?

19 Vika vatavano koqe vatae vaivo, qora vatae vaivo? Vi vatanaaka qumina vatukanavugie variavo, vaantaavura aututaa vatukanavuraqie variavo?

20 Vi vataraqi kara koqema keroe qampiqe vaivo, kiae koqema kero qampiqe vaivo? Nantavatae vaivo, kiae nantavata vaivo? Vi haikara vi haikara rantakeha tavaate. Nenavu kia qetaraiti, vi vataragaahainaa katari tava vokira hiqi vare maini aniqe tenavuvata tavaare, tiro. *Uaini* tava hoqare mpeqaiqi entara Mosiva vi uvara minti tiva kero vinavuka tiva nimura.

21 Mosiva vinavuka nititomanta vinavuka hoqaramake Seni qumina kanta ampeqama keha tavamaqi vivi, vo vatuka Rehoni aumanto oruntora. Rehoniqaahairo aara vovano Hamaati vatukaini oruntora.

22 Viraqaahai vinavuka vata vo Nekevive tunaini orunte, vihai vatuka vo, Hebaronini vura. Vinavuka mini orunte tavomanta Anaaki vatanaaka vaintivara mini vaura. Haaru Anaaki vatanaaka vukai vuhaari vatauka vaumanta vika naintivara Ahimaanura ankuvata, Sesaira ankuvata, Tarimaira ankuvata, Hebaronini vaura. (Vi vatanaaka naane Hebaroni vatuka autu kovaro ihi 7navu aitaromanta Isipi vatanaaka Soani vatuka autu kora.)

23-24 Ho Mosiva nititoka vivi, Esikoli uqita kanta orunte, mini vaiha *uaini* naaquntaqaahairo airi tava irato kaarara vohaiqa teqa kora.

Vi kaararaqaa airi tava vohaaraqı iratovaro voqama kero maara ntovarora tiro, vohaa vaiintivano kia ho varaarirava vaumanta taaraqantavano vira rumpake aqu vare vura. Vinavuka mintimake *uaini* tava aqu varorara ti, Isarerı vi vatara autu nteha *Esikolive – Kaara-vohaiqaqaa-airi-tava-iratorave*, tura.

Vinavuka *uaini* tavavata, *fiki* katari tavavata, *pomigraneti* katari tavavatamake, vare vura.

²⁵⁻²⁶ Mosiva nititoka vi vataraqaa 40 entanavuara rantake tavamaqi vivi taiqake, vinavuka vihai orurante Mosivavata Eronivavata ekaa Isarerıvata unaini anura. Vi entara ekaa vika Kadesi qumina vataini Paraanini vaumanta vinavuka vihai orurante nái nu vakaakara vika tiva nimiha, vi katari tavara vare anuravata vika numiqora.

²⁷ Vinavuka Mosira tiva ami tiha, Are tinavu tititehara oru vi vatara aitutumake tavaate tianara, tenavu oru tavauraro karavano koqemakero mini qampiqaaina vatavama vaivo. Ho tavaane. Tenavu vi vataragaahainaa kara vokira vare anuro.

²⁸ Vatavano koqe vata vaimantavata, vihainaaka kempuka vatanaaka variavaro vika vatukavano nora vatuka vaivaro vika vaantaavuravata kempuka vaantaavurama vaivo. Ike, tenavu tavauramanta Anaaki vatanaaka naintivara nái naaqu taatoka vuhaari voqaara vukai vuhaari vataukama mini variavo.

²⁹ Tenavu tavauramanta hini mantaraini Nekevi vataqaa Amareki vatanaaka variamanta, hini mantaraini verara aiqina vainaini Hiti vatanaakavata, Jebusi vatanaakavata, Amo

vatanaakavata, variamanta, Kenaani vatanaaka hini kiaka nora namari Meditarenia Namari auvahini variamanta hini kiakama Iotani Namari auvahini variavo, ti.

³⁰ Minti tumanta Isareri vinavuka tu uvara iri, qeteha Mosirara nuntu nauntu ti vauvaro Mo-siva nititokaqihairo vaiinti vo vira autu Kalepiva vika uva mpampaira atakero tiharo, Nana kaarae ne nuntu nauntu ti variavo? Tinavu kempuka voqavata vaikave. Vate tenavu homa vika aru naatarake vika vata varaainarave, tiro.

³¹ Viva minti tumanta Kalepira hampata vuka kempukaiqamake tiha, Aqao, vi vatanaaka kempuka voqavata vaimanta variarara ti, tenavu kiama ho vika hampata raqirarave, ti.

³²⁻³³ Vinavuka minti tivakeha kia koqe uva vi vatarara tiraiti, maa uvaravata tiha, Tenavu vi vataraqaa niha tavauraro kia koqe vata vaivaro inaara karaqai vaimanta vaiinti nahenti karara aavoqiha variavo. Tenavu tavauramanta vaiinti nahenti noraqora hauntivano mini variavo. Anaaki vatanaaka naintivara vukai vuhaari vataukama mini variavo. Tenavu vi vatanaaka tave vika nivuqaa kaintaaqa voqaara vauramanta vikavata tinavu tavaamanta tenavu kaintaaqa voqaarama vauro, ti. Vinavuka minti tuvaro vi uvava vi ani umanta ekaa Isareri vi uvara irura.

14

Isareri vika nuntu nauntu ti vaura

¹ Mintumanta vaiinti nahenti vinavuka tu uvara iri, vika entaqi voqamake oi aai ti vaiha iqi rataqi vivi aatita kora.

² Ekaa vika Mosika Eronikara nuntu nauntu tivaqi viha vitantara tiha, Mpo, koqemama tenavu Isipinie, maini aahara vatainie, variqi vi vuru gutu vuataarave. ³ Nantivaroe Noravano Kotiva tinavu tivita varero vi vataragaa virevae auti vaivo? Vi vatanaaka raqiha tinavu haruke, tinavu vaintive nahentive ravaaqavu kaimanta vika paanaa vaintima vaivarave. Tenavu Isipini qaiqaa anirante vuariraro koqe iataarave, ti.

⁴ Vika minti tivake nai tiva ami nai tiva amiha tiha, Aniqenavu qiata vaiinti vo kaamate vira noraiqama kaariraro viva qaiqaa tinavu tivita varero Isipini anirantero vuarire, ti.

⁵ Vika minti ti vaura kaara Mosika Eronika vaiinti nahenti nivuqaa vataini hiqintivi, naitanta viri vataini ke vaura.

⁶ Mintumanta Nunira maaqu Iosuaavavata, Jefunera maaqu Kalepivavata, vitanta vi entara Kenaani vata ampeqama keha tavotanta, vika tu uvara kaara muntuka qoraiqumanta vitanta naitanta utavaaqa qunahi gaanahimake, ⁷ vaiinti nahenti tiva nimi tiha, Tenavu vi vatara tavauraro koqe vatama vaivo.

⁸ Noravano Kotiva tinavuara quahairera, viva homa tinavu tivita varero karavano koqemakero qampiqaaina vataragaa vuru kaanarove.

⁹ Ne kiama vaiinti nahenti mini variakara qeteha Kotira uva raqaate. Tenavu kiama vukaari utiraiti, vika naatara kararave. Noravano Kotiva tinavu hampata vaimantara ti, vika una variqanavu kiama ho vika antua nimatevarave. Mintima vairara ti, kia vika naatu qetaate, ti.

¹⁰ Vitanta minti tumanta Isareri vika kia Iosuaaka Kalepika tu uvarara quqaave tiraiti, vika tiha, Aniqe ori varake „Mosika Eronika„ ruqutu kaare, tivake vika ori varake vitanta ruqutuare tuvaro vate virave tiro vaakama Kotiva vau-naini voqama kero takuqi vau ovava Kotira *Seri Naavuqaa* ite vaumanta vika ova aatu qeteha kia vitanta ntaihora.

Mosiva Kotirara vaiinti nahenti aaqurihama nimitaane tura

¹¹ Mintuvaro Noravano Kotiva Mosira tiva amiro tiharo, Maa vaiinti nahentika qaiqaa qaiqaa ti qoririmake variavo. Te aahuva kaiqa, nora kaiqa vika avutana vara kauramantavata, vika tiriara viva tinavu kia ho kahaqianarove ti variavo. ¹² Vira kaara kaiqe te qora aihaviraara vara kaariraro vika vehi autu taiqa kaarire. Te vika taiqake, viraqaahai ai Mosira kahaqiarirara are vo vatanaaka qova vairamanta vi vatanaaka kia maa vatanaaka voqaara vairaiti, vika uri aatarake nai kempuka vatanaaka airitahaama vaivarave, tiro.

¹³ Noravano Kotiva minti tuvaro Mosiva aqao tiro, Mpo, Noravauvo, are nena kempukaqo-haira maa vaiinti nahentika Isipihaira ntita varera maini viri kaarava vaihara are vika vehi autu kairera, Isipi vika virara iri, ¹⁴ viraqaahai vika maa vataraqaa variakavata tiva nimivarave. Maa vataraqaa variaka kankomake iriavara are nena vaiinti nahenti hampata variaramanta ai vaiinti nahenti ai tave variarave. Maa vataraqaa variaka iriavara are kuariqaa quromuravano vaavi viraqi vaihara tinavu avuni vihara, entaqi

ihavano viavi ite vairaqi are tinavu avuni vi varianarave.

¹⁵ Are ekaa nena vaiinti nahenti vehi autu taiqa kairera, vo vatanaa vo vatanaaka ai nora kaiqara iriaka, vika ariara mintima tivarave: ¹⁶ Noravano Kotiva nai kauqu aiqiqaa aqukeharo vi vatara tenta vaiinti nahenti nimirerave tivakerovata, viva vika ntita varero gumina vataini viharo vika ekaa vehi autu taiqa kaivo, tivarave. Vika minti tivorave.

¹⁷ Noravauvo, haaru are nena kauqu aiqiqaa aqukehara te mintirerave tiana uvara irihara, nena kempuka tinavu humigaane. Haaru are nena minti tianarave: ¹⁸ Te Noravano Kotika kia vaaka arara ite vaikave. Te vaiinti nahentiara voqamake aqurihama nimite vauraukave. Te tenta uva ekaa enta avataqi vi vauraukave. Te ekaa vika vaaqu kaiqa vare variaravata, ti uva raqake variaravata, nunka nimite vauraukave. Mintihavata, te vika qora kaiqa varaara kaara vika ntaihama keha vika vaintivata, vika naintivaravata, vika naintivara vaintivaravata, ntaihama karerave, tianarave.

¹⁹ Mpo Noravauvo, are vaiinti nahentiara voqama kera aqurihama nimite variaravara tira, are maa vaiinti nahentika qora kaiqa varaa uvara nunka nimitaane. Vika Isipihai anu entaraqaa-haira are qaiqaa qaiqaa vika qora kaiqa varo uvara nunka nimitaanantema kera, maa entaravata vika uva nunka nimitaane turo, tiro.

²⁰ Mosiva minti tuvaro Noravano Kotiva nai tiva amiro tiharo, Hove, are tianantemake, te vika qora kaiqa varaa uvara nunka nimitarerave.

²¹ Te vika uva nunka nimateha, vo uvavata tirerave. Te ekaa enta variqi vi vaurauka vauraro ti mpeqa okaravano ekaa vataini takuqiharo mpiqe vairave. Mintiverama te kauqu aiqigaa aqukeha maa uvara kempukaiqamake mintima ti:

²² Maa vaiinti nahentikaqihairo kia voqavanovata te ni nimirera iaina vataragaa vuanarove. Maa vaiinti nahentika Isipinivata qumina vatainivata vaiha, ti takuqi vai okararavata taveha, te nora kaiqa, vo kaiqa vo kaiqa varaunaravata tavaarave. Vika tavehavata, airi tataa ti uva raqakeha kia ti uva avate variarave. ²³ Haaru te kauqu aiqigaa aqukeha vika kaivaqaukavarara tiha, Ni vaintivara vi vatara nimirerave tuna vataragaa maa vaiinti nahentika kia ho vivarave. Maa vaiinti nahentika ti qoririma timitaara kaara, kia voqavanovata mini ho vuanarove.

²⁴ Ti kaiqa vaiinti Kalepira avu aatovano vo qarama kero vaivaro viva tinta hantuqa avate vairara ti, te vira vita vare viva vaaka aitutuma kero tavai vatara mini vuru karerave. Te vira mini vuru kaariraro viva mini vairaro vi vatava vira naintivara vatama varianarove.

²⁵ Maa entara Amareki vatanaakavata Kenaani vatanaakavata uqita kantama variavo. Virara irihama hura ne ekaa himpi katu vare anirante Naare Namari vainaini vi ani varia aararagaa vivi, qumina vo kanta oru variate, tiro.

Isareri vika nuntu nauntu tura kaara Kotiva vika qoraiqama nimitora

²⁶ Noravano Kotiva Mosika Eronika tiva nimiro tiharo, ²⁷ Maa vaiinti nahentika qora kaiqa vare variaka, vika airi entama tiriara nuntu nauntu

ti variavaro ti popohaivo. Tairentae vika minti ti vai uvara qaqira kevarave? ²⁸ Ho netanta ti uva maa, vika tiva nimiate, Te Noravano ekaa enta variqi vi vauraukama te tenta kauqu aiqiqaa aqukeha niara mintima turo: Ne nuntu nauntu tiha, Tenavu maini qumina kanta variqi vi vuru qutu virerave, tia uvara iruro. Ho ne nenta tiantemake, tevata ni mintima karerave.

²⁹ Ne qutivaro ni vaatavano aahara vata, vi kanta hampira voqaara varianarove. Ne tiriara nuntu nauntu ti vaiha tirori variara kaara ne ekaa ²⁰ ihigaahai voqavata varakeka kia ho vi vataraqaa vivarave.

³⁰ Haaru te tenta kauqu aiqiqaa aqukeha niara vi vataraqaa oru variate tunarave. Vate ne ekaa kia ho mini vivarave. Ho Kalepika Iosuaakaqai vi vataraqaa vivarave.

³¹ Ne tiha, Vi vatanaaka tinavu hampata raqiha tinavu haatarake tinavu vaintivara rumpatevarave, tiarave. Ho te vi vaintika ntita vare ne vi vatara qoririma kenaini vuru kaari vika vi vatara varema mini vaivarave.

³² Ne kia mini viraiti, ne qumina vata maini vaihama qutu taiqa vivarave.

³³ Nahentivano nai vaati qaqira kero vo vaiinti hampata nintemake, nevata ti qaqirake kia ti uva iriavo. Vira kaara ni vaintivara ⁴⁰ ihiaara aahara vata maini vi aniha, nora maara variqi vimanta ne vika noka goka ekaa qutu taiqa vivarave.

³⁴ Niqihai vaiinti vonavu ⁴⁰ entanavu oru vi aniha vi vatara aitutumake tavaamanta viraqaahai ne ti uva raqa keha kia vi vataraqaa virerave tiara kaara te kia niara ⁴⁰ entanavuara tiraiti, te

niara 40 ihiamana ne nora maara varaqi vivarave. Ne mintimake variqi vivaro ni aato kenko tiramanta ne mintima tivarave: Oho, Noravano kia tinavuara quaheharo nora maarama tinavu timi vaivo, tivarave. ³⁵ Ne qora kaiqa vare variaka vaiha ne vohaa avu aato vateha ti qoririma timitaara kaara ne ekaa vohaiqa vohaiqavano qumina vatani vaiha qutu vivarave turo. Te Noravano Kotikama vi uvara tivatauro, tiro. Kotiva minti turama.

³⁶⁻³⁷ Mosiva vaiinti vonavu nititomanta vinavuka vi vatara aitutumake tavareka vunavuka, vinavuka orurante viri vaiinti nahentiara unahaa tiha, Vi vatara qora vatama vaivo, tumanta ekaa vaiinti nahenti vi uvara iri, Kotirara nuntu nauntu tura. Minti tura kaara Noravano qora rovava vara kovaro vi vaiintinavuka arukomanta vaaka qutu vura.

³⁸ Vaiinti 12navu vi vatara oru aitutumake tavokaqihai 10navu qutu yumanta losuaaka Kalepikaqai kia qutiraiti, qaqi koqemake vaura.

Isareri Kenaani vata varareka oru raqura

³⁹ Mosiva Noravano Kotiva tu uvara Isareri tiva nimumanta vika vi uvara iriha voqamake iqi ratora.

⁴⁰ Vika voqamake iqi ratake, vira qararaa toqaqi vika himpi vuru Mosira tiva ami tiha, Are iriane. Tenavu Noravano ti uvara raqake qora kaiqama vara kauro. Ho vate tenavu Noravano tinavu timireva tivatai vataraqaa virerave, ti. Vika minti tivake himpi veraini Kenaani hampata raqireka vurama.

⁴¹ Iqoka raqireka auti vauvaro Mosiva vikara aqao tiro, Nana kaarae ne Nora Kotira uva raqa

keha kia vira uva irireka auti variavo? Ne mintivera, ne kia ho vi vatanaaka naatara kevarave. ⁴² Qaqirake kia vuate. Noravano Kotiva kiama ni hampata vaivo. Hauri ne vimanta navutaaka ni naatara kevorave.

⁴³ Ne mini orunte Amarekivata Kenaanivata hampata raqivera, vika ni aruma kevarave. Ne Nora Kotira qoririmake vira uva kia avataqi vuara kaara viva kia ni hampata vairaitiro, kiama ni kahaqianarove, tiro.

⁴⁴ Mosiva minti tumanta vika kempukaiqamake vira uva kia iriraiti, tenavu navutaaka homa naatara kararave tivake, vika hampata raqireka veraini vuvaro Mosiva kia vika hampata viraitiro, qaqi vatukaini vaura. Vika Nora Kotira *Vokisevata* kia vararaiti, qaqi vatukaini ke vura.

⁴⁵ Ho Isareri raqireka aaraini vi vaumanta vika navutaaka Amarekivata, Kenaanivata, veraihai uqitakanta tuvu Isareri hampata raqiha Isareri naatara kora. Vika Isareri aru ntataqi tuvi, muntu Homaa vatukaini kora...

16

Vaiinti vonavu Mosira uva kia irireka auti vaura

¹⁻² Vaiinti vonavu Mosira uva kia irireka auti vaura. Vi vaiintinavuka nutu:

Rivaira ankuqihairo Koraava. (Viva Isihaara maaquvano vauvaro vira kaivaqava Kohaativa vaura.)

Rubenira ankuqihai Dataaniva, Abiraamuva, Oniva. (Dataanika Abiraamuka Eliaapira maaqutanta vauvaro Oniva Peretira maaquvano vaura.)

Erakaimaante vaiinti vinavuka Isareri qiata vaiinti 250navu ntitake, kia Mosira vevaaraini vaireka auti vaura. Isareri vi vaiintinavuka kaama tomanta vinavuka vaiinti nahenti nivuqaa nora autu vatauka vaura.

³ Ho vinavuka Mosika Eronika vaunaini ani ruvaaqumavi vaiha vitantara oho ti, Netanta iriate. Tenavu ekaa Noravano kaama taikama vauro. Kia netantaqai vauve viva kaama taika variavo. Noravano Kotiva ekaa tinavu hampatavatama vaivo. Mintimanta nantihae netanta nentatanta autu tuahereha tinavuqaa raqiki variavo? Netanta mintia okarava kiama avuqavuvuqivo, tuvaro ⁴ Mosiva vika tu uvara iriro, vatakanta hiqinti viro nai viri vatani kero Kotira aarero.

⁵ Kotira aarama kero viraqihairo himpiro Koraravata vira hampata anukavata tiva nimitiro tiharo, Ho iriate. Hura toqaqi Noravano Kotiva nai mantaraini vai vaiintira tinavu humiqaanarove. Viva nai kaama tai vaiintira, viraqaima qaqi kairaro vira *ofaa* tainta tataaqa oru varianarove.

⁶ Ho Koraa, arevata, ai avataqi aniakavata, nenavu mintima iate: Hura toqaqi nenavu tanu vohaiqa vohaiqa vare, ⁷ vi tanuraqi iha aurivata koqe munta iaina haikaravata vate, tanu vira vare oru *ofaa* tainta tataaqa Nora Kotira avuqaa himpite variate. Ne mintivaro viva tinavuqihairo vaiinti vo kaama tairage tenavu vi vaiintirara vivama Noravano Kotiva i vaiintivave tiare. Ike, ne Rivaira anku Kotiva ni nimi kaiqaraqai varaataara vaimanta ne vo kaiqavata varareka auti variavo, tiro.

⁸ Mosiva minti tivakero Koraara tiva amiro tiharo, Ne Rivaira anku iriate. ⁹ Ike, ne kiae Ko-

tiva ni nimi kaiqarara noraiqaake iriavo? Kotiva tinavu Isareri Variqavano tinavu Isareriqihairo ni Rivaira ankuqai rairakero kaama tero niara tiharo, Vikaqai ti aumanto orunte, ti *Seri* Naavuqi kaiqa vareha, vaiinti nahenti nivuqaavata himpi vaiha, vika kahaqama nimitaate, tirave.

¹⁰ Kotiva nivata, ekaa hinikia Rivaikavata, qaqi kaimanta neqai vi kaiqara vare variavaro ni nutuvano noraiqiro vaivo. Ne vi kaiqara vareha hove tiataara vaimanta ne Kotira kaiqa vara amite vai vaiintira vira kaiqavata varareka auti variavo.

¹¹ Kotiva Eronira noraiqama kairara ti, ne kia Eroniravauve nuntu nauntu ti variavo. Ne Nora Kotirarama nuntu nauntu ti variavo, tiro.

¹² Minti tivakero Mosiva Eliaapira maaqutanta Dataaniravata, Abiraamuravata, naaromanta vitanta aqao ti, Kia tetanta virerave. ¹³ Are Isipini airi karavano koqemakero qampiqe vainaihaira tinavu tivita varera maini viri qumina aahara vatani kaaramantara ti, vira kaara tenavu maini vaiha qutuma virarave. Oho, are mintimakerera tinavu qoraiqama timitaarava vaiharama qaiqaavata tinavuqaa raqikireva auti variaro.

¹⁴ Are tinavu tivita varera vo vata koqe vata vainaini vuru kaataarave. Tenavu airi naaho vateha *uaini* naahovata vataataara vaivara, are kia vo vata tinavu timira iaro. Are tinavu minta ireva auti variaro. Tetanta kia are inanaini virerave.

¹⁵ Vitanta minti tuvaro Mosiva vi uyara iruvaro vira voqama kero arara itovaro viva Nora Kotirara tiharo, Are vika *ofaa* kia varaane. Te vikaqaa raqikiha kia vikaqihai *donki* voqa muara

vararaiti, kia te vikaqihai vaiinti vovata qo-
raiqama amitaunarave, tiro.

¹⁶ Minti tivakero Mosiva Koraara tiya amiro ti-
haro, Hura toqaqima are 250 vaiinti ai avataqi ni
variaka ntita varera, Kotira *Seri* Naavu vainaini
aniane. Are vika hampata aniraroma Eroniva-
vata aniarire. ¹⁷ Ne ekaa vohaiqa vohaiqavano
iha vate tanuraqi koqe munta iainara viraqi vate,
vare oru *ofaa* tainta tataaqa variate, tiro.

¹⁸ Mosiva minti tumanta toqaqi vika ekaa nai
tanu nai tanu vare, viraqi iha aurivata koqe
munta iainaravata vate, vare oru Mosika Eronika
hampata Kotira *Seri* Naavu qentiqaa himpите
vaura.

¹⁹ Vika vauvaro Koraava ekaa vaiinti nahenti-
vata ruvaaquma komanta vika Kotira *Seri* Naavu
genti kanta vaiha Mosika Eronika taveha vau-
manta vitantavata Kotira *Seri* Naavu gentiana
himpите vaura. Mintimake ruvaaqumavi vau-
varo vate virave tiro vaakama Noravano Kotiva
viraqi vau ovava, voqama kero takuqi vau ovava
ite vaumanta ekaa vaiinti nahenti ruvaaqumavi
vauka vira tavora.

²⁰ Vika tave vauvaro Noravano Kotiva Mosika
Eronikara tiharo, ²¹ Netanta vaiinti nahenti ke
qaqini viniqe te ekaa vika vehi autu taiqa kaare,
tiro.

²² Minti tumanta Mosika Eronika vaakama
vatani hiqintivi naitanta viri vatani vate tiha,
Mpo Kotio, areqaima Variqavano ekaa vaiinti na-
henti maraquraqaa raqiki variaravama variaro.
Vohaiqavano qora kaiqa vara kaira kaarae are
ekaa vaiinti nahentiara arara itaaro? ti.

²³ Vitanta minti tuvaro Noravano Kotiva Mosira
tiva amiro tiharo, ²⁴ Are ekaa vaiinti nahenti

tiva nimiramanta vika Koraara Dataanira Abiraamura vinavuka *seri* naavu ke niaranto orini variate, tiro.

²⁵ Kotiva minti tuvaro Mosiva himpiro Dataanika Abiraamuka vaunaini vumanta Isareri qiata vaiintinavu vira avataqi vuvaro ²⁶ Mosiva vinavuka vaunaini oruntero ekaa vaiinti nahenti tiva nimitiro tiharo, Maa vaiintinavuka qora vaiintinavu *seri* naavuqaahai niara kanta ori vaiqi variate. Mini vaiha ne kiana vinavuka i haikara vo haikavata utu varaate. Hauri nevata vika aumanto vaiha vika qora kaiqa kaara qutivorave, ²⁷ tumanta vaiinti nahenti vi uvara iri, Koraara Dataanira Abiraamura vika *seri* naavu mini ke vumanta, Dataanika Abiraamuka náitanta *seri* naavuqihai vevante qentiana tuvu náitanta vainti nahentiaravata himpita vaura.

²⁸ Mintimake vauvaro Mosiva vaiinti nahenti tiva nimitiro tiharo, Kia te tenta hantuqaqaa niqaa raqikiha vi kaiqara vi kaiqara vare vaunaravave. Noravano Kotiva ti kaama tero ti tititaimanta te niqaa raqikiha vi kaiqara vi kaiqara vare vaunarave. Ne vaiha vo haika qovaraiqiainara tave, viraqaahai ne kankomake Noravano ti kaama tairara irivarave.

²⁹ Ho tavaate. Kotiva kia maa vaiintinavuka ntaihama karaitiro, vinavuka qaqi kairamanta variqi vi qako naampaiqamavi qutu vivera, ne tiriara ho tiha, Kotiva kia vira kaama tero atitavave, tivarave. ³⁰ Ho Noravano Kotiva ni vo qara i haikara numiqairaro vatavano qantuara viramanta maa vaiintinavuka qaqi variaka náia haikara hampata qutu vuaka varianaini vivera,

ne vinavuka Kotira qoririma amiterara kankomake irivarave, tiro.

³¹ Mosiva uva tiva taiqa kovaro vaakama vatavano Dataanika Abiraamuka vauraqaa qantua viro nora no autiro vaura. ³² Vatavano mintima kero qantuara vuvaro Dataanika Abiraamuka náitanta vainti nahentiaravata, ekaa Koraara vainti nahentivata, ekaa náí u haikara hampata vataqi otigetovaro vatavano vika aqu ravaaqavu kora.

³³ Vika qaqi vauka vaiha mintimake náí u haikara hampata qutu vuaka varianaini vuvaro vatavano vika aqu ravaaqavu komanta vaiinti nahenti kia qaiqaavata vika tavora.

³⁴ Vika vataqi otigeteha voqamake keke ti vau-manta ekaa Isareri vika aaqanto vauka tiha, Oho, kantama vuata. Hauri vatavano tinavuvata ravaaqavu kaantorave, tivake kantama vura.

³⁵ Vika kantama vuvaro Noravano Kotiva naaru-vaihairo iha vara kovaro tuvuntero 250 vaiintinavu koqe munta ura iha quare vauka tatoqa taiqa kora.

Kotira ofaa tainta aqu amitora

³⁶ Ihavano vika tatoqa kovaro Noravano Kotiva Mosirara tiharo, ³⁷ Are Eronira maaqu Eleasaava ti kaiqa vara timite vai vaiintirara tiraro viva oru ihavano tatoqa kai vaiintinavuka ia tanura, ekaa vi tanura varakero ori vaiqiro tanuqi vai iha aurira aqu aquma kaarire. Vi tanunavuka kia qumina tanu vairaiti, ti Nora Kotika kaiqara iriha kaamataa tanukama variarave.

³⁸ Vi tanunavura vare koqe munta i murara autireka ti *ofaa* tainta tataaqa oru varia tanuva

vairave. Tanunavu varake *hamaqohai* ruqutu kakanairimake vuru ti *ofaa* taintaqaa aqu taatau taate. Nái qora kaiqa varaara kaara gutu vua vaiintika tanunavuqohai mintimanta Isareri vika ti tainta vira taveha, vikavata kia vohaa qaramake vinavuka qora kaiqa varentemake varaate, tiro.

³⁹ Kotiva Mosirara minti tuvaro Mosiva Kotira kaiqa vara amite vau vaiintira Eleasaara tiva amuvaro Eleasaava vi tanunavura varero vuru komanta vi tanura ruqutu kakanairima kovaro Eleasaava viraqohairo *ofaa* taintaqaa aqu taatau tora.

⁴⁰ Tainta viraqaa aqu taatautora taveha Isareri vika tiha, Hauri qumina vaiintivano kia Eronira ankuqihainaava koqe munta i murara iha quarareva Nora Kotira *ofaa* tainta tataaqa vuantorave. Qumina vaiintivano mintirera, Noravano Kotiva Koraaravata vira avataqi ni vaukavata qoraiqama nimitaintema kero, vi vaiintiravata qoraiqama amitaanarove, tura. Isareri mintiate tiro, Noravano Kotiva Mosira tiva amuvaro Eleasaava ekaa haika Noravano tuntema kero autu kora.

Eroniva vaiinti nahentiara iriharo Kotira aarora

⁴¹ Vira qararaa ekaa vaiinti nahenti Mosika Eronikara nuntu nauntu tiha vitantara mintima ti: Netanta mintihama Kotira vaiinti nahenti hini kiaka arukaavo, ti.

⁴² Vika minti tivake ruvaaqumavi vaiha Mosika Eronika nitiha tuqantaavi tavovaro Kotira *Seri Naavu* vaunaini vate virave tiro vaakama quromuravano Kotira *Seri Naavu* naavuma kovaro

Noravano Kotiva viraqi vau ovava, voqama kero takuqi vau ovava qovarama viro ite vaura.

⁴³ Ite vaumanta Mosika Eronika oru naavu vira qentiana himpite vauvaro ⁴⁴ Noravano Mosira tiva amiro tiharo, ⁴⁵ Netanta vinate. Netanta vi vaiintika ke niaranto ori vaiqi vaiqe te vika vehi autu taiqa kaare, tiro.

Minti tumanta vitanta vi uvara iri vataini hiqintivi naitanta viri vataini vate vaura.

⁴⁶ Mosiva Eronirara tiharo, Mpo, nena iha quare variana tanuravata, koqe munta iaina haikaravata varera, oru *ofaa* taintaqaahaira iha auri varakera tanu viraqi vatera, kantera vaiinti nahenti vainaini oruntera, vikara irihara Kotira iha quara amitairaro viva vika qora kaiqa vare uvara nunka nimitaarire. Nora Kotira voqama kero vikara arara itaivaro viva qora rovara vara kaivaro vika qoraiqama nimite vaivo, tiro.

⁴⁷ Mosiva minti tuvaro Eroniva Mosiva tunte iro, viraqi iha quarato tanura varero kantero vi vaiinti nahentika ruvaqumavi vaunaini vika nivutaini oruntero tavovaro qora rovaravano vikaqaa vaaka qovarama vura. Mintuvaro Kotiva vika qora kaiqa vare uvara nunka nimitaarire tiro, Eroniva koqe munta u haikara iha auriqaa aqu aqua kovaro muravano oru vura.

⁴⁸ Mosiva tuntemakero Eroniva vaiinti nahenti vaaka qutu vukavata qaqi vaukavata nivutana himpi vauvaro vi rovarava taiqa vura. ⁴⁹ Tota Koraara hampata airi vaiinti nahenti qutu vuvaro viraqaahairo vi rovarava Isareri vikaqi qovaramaviro 14,700 vaiinti nahenti aru kora.

⁵⁰ Ho Eroniva vaiinti nahenti nivutaini vauvaro vi rovarava taiqa vuvaro viva orurantero Mosiva Kotira *Seri Naavu* qentiana vaunaini anura.

17

Kotiva Eronira kaama torara tura

¹ Noravano Kotiva Mosirara tiharo, ²⁻³ Are Isareri tiva nimiramanta vika kauru 12navu ai amiate. Vohaa anku vohaa anku qiata vaiintiqi-haira kauru vohaiqa vohaiqa varera, vika nutu kauru viraqaa qara ntuva tera, Rivaira ankuqiraa kauruqaa Eronira autu qara ntuva taane.

⁴ Viragaahaira vi kaurunavura varera, ti Kotika *Seri Naavuqi* oriqetera ti *Vokisevano* vainaini, te ni hampata mini vaiha uva ti vaunanaini vuru vataane. ⁵ Mintiakera kauru vinavura vatairaro te kaama tauna vaiintira kauruqaahairo *mau-mau/aimau* arakero qampiqaainara vika tavaate. Vika tave, viraqaahai te vi vaiintira kaama tau-narara kankomake iri tavevarave. Isareri vo enta vo enta ariara nuntu nauntu ti vai uvara te mintimake taiqa karerave, tiro.

⁶ Kotiva minti tuvaro Mosiva vi uvara Isareri tiva nimumanta vika 12 ankuqihai qiata vaiinti vohaiqa vohaiqavano nai kauru vare, Eronira autu vato kaururavata vare, viri Mosira amuvaro ⁷ viva kauru vinavura varero Kotira *Seri Naavuqi* vira *Vokise* tataaqa vuru vatora.

⁸ Ho vira qararaa Mosiva Kotira *Seri Naavuqi* oriqetero tavovaro Rivaira ankuara iriharo amu kauruva, Eronira autu vau kaururaqaa *maumau/aimau* aratero *amoni* katari tava iratero mpe-qaiqiro vaura.

⁹ Ho mintuvaro Mosiva Kotira *Seri* Naavuqi-hairo ekaa kauru varero vahaaqaini muntu Isareri numiqomanta vika tavora. Tavama komanta qiata vaiinti vika ani nai kauru nai kauru varora.

¹⁰ Ani varovaro Noravano Kotiva Mosirara tiharo, Eronira autu vaina kaurura qaiqaa varera vuru ti *Seri* Naavuqi ti *Vokise* tataaqa vataane. Mintiakera vatairamanta ti uva raqe vaika vi kaururara iriha tiha, Hauri tenavu qaiqaa nuntu nauntu tivaqi vuariraro Kotiva tinavu aru kaantorave, tivarave, tiro. ¹¹ Noravano Kotiva minti tuvaro Mosiva viva tunte ura.

¹² Isareri Mosirara tiha, Oho, tenavu ekaa qutuma virarave. Tenavu ekaa taiqa vuariraukama vauro. ¹³ Vaiinti vovano Kotira *Seri* Naavu tataaqa oru virera, Kotiva vira aruma kaanarove. Mpo, Kotiva tinavu ekaae arukaanarove? ti vaura.

20

Mosiva Kotira uva raqa kora

¹ Avuhainaa toraqa Isareri vaiinti nahenti qumina aahara vata Seni Vata Kadesini oru vaura. Mini vauvaro [Mosika Eronika nakaava] Miriaamiva qutu vumanta quntama tora.

² Vi vataraga kia namarivata vaumanta vira kaara vaiinti nahenti Mosika Eronika vaunaini oru ruvaagumavi vaiha ³ vitantara nuntu nauntu tiha Mosira atiha tiha, Mpo, koqemama Kotira *Seri* Naavu tataaqa tentanavu navunaaka hampata tenavu qutu vuataarave. ⁴ Nana kaarae netanta tinavu tivita vare qumina aahara vataini viri kaavo? Tenavu tentanavu quara vairi

hampata maini qutu vuate tie, netanta tinavu tivita vare aniavo? ⁵ Netanta nantihae Isipihai tinavu tivita vare qora vata maini tenavu kia ho karavata utuke naainanaini viri kaavo? Kia maini *uitivata* koqe katari tavavata vaivaro, kia *uainivata pomigranetivata* vaivo. Mpo, tenavu namarivata naarirava kiama vaivo, ti.

⁶ Vika minti tumanta Mosika Eronika vi uvara iri, vaiinti nahenti mini ke, oru Kotira *Seri* Naavu gentiana vaiha, vatani hiqintivi náitanta viri vatani vate vaura. Vitanta mintimake vauvaro Noravano Kotiva viraqi vau ovava, voqama kero takuqi vauva govarama viro ite vaura.

⁷ Noravano Kotiva Mosirara tiharo, ⁸ Oru ti *Vokise* tataaqa vai kaurura varera, arevata Eronivavata ekaa vaiinti nahenti vohaaraqaa ruvaaquuma kera, vika nivuqaa vaihara nora ori vitini vairara uva tiraro namarivano viraqihairo tuvuarire. Are mintima kairaro vi oriraqihairo namari aquvi aquvi iharo tuviramanta vaiinti nahentivata vika purumakauvata sipisipivata vo quaravata vi namarira naate, tiro. ⁹ Noravano minti tuvaro Mosiva viva tunte iro oru vi kaurura varora.

¹⁰ Mosika Eronika ekaa vaiinti nahenti vi orira tataaqa ruvaaquumake, Mosiva vaiinti nahenti nitiharo tiharo, Ne Kotira qoririma amite variaka, iriate. Tetanta maa oriraqihaiie namari ni kaqa nimiainarave? tiro.

¹¹ Minti tivakero „Mosiva kiama Kotiva tunte iro ori virara uva tiraitiro„ viva nai kauru tuahera kero taara tataama kauruqohairo vi orira ruqutiro.

Ruqutu kovaro ori viraqihairo nora namari aquvi aquvi iharo tuvimanta ekaa vaiinti nahentivata, ekaa purumakauve sipisipive vo quarave vika vika, vi namarira nora.

¹² Mintuvaro Noravano Kotiva Mosika Eronika nitiharo tiharo, Vate maa entara netanta kia tiriara kempukaiqamake iriraiti, netanta Isareri vaiinti nahenti nivuqaa vaiha kia ti hutu tu-aherakeha, ti mpeqa okara takuqi vaira vika numiqaavo. Netanta mintiara kaara kia netanta te nimirera tuna vataraqaa Isareri ntita vare vivarave, tiro. Kotiva minti tura.

¹³ Isareri vi namarira autu nteha, *Meribave – Nuntu Naunturave* tura. Vika mini vaiha Kotirara nuntu nauntu tuvaro Noravano Kotiva nai takuqiro vai okarara vika numiqora.

Idomu avuhainaava Isareriara kia tinavu vataqaa aitare vuate tura

¹⁴ Isareri Kadesini vau entara Mosiva vaiinti vonavu nititomanta vinavuka Mosira uva vare Idomuni avuhainaa vaiintivano vaunaini vura. Mosiva mintima tiro:

Tenavu Isareri ai navunaakama maa uvara gara ntuva tauro. Airi maaravano tinavuqi govaraiqimanta ani vaunarara are irianarave.

¹⁵ Haaru tinavu naaqqukavara katu vare Isipini otu airi ihiaara mini vaurave. Mini vaumanta vi entara Isipi vika tinavu naaqqukavata, tinavuvata qoraiqama timite vaurave.

¹⁶ Mintumanta tenavu Nora Kotirara tinavu kahaqiane tiavauraro viva tenavu vira aarauna uvara iroso *enseli* vo varakovaro viva tuvuntero tinavu Isipiqihairo tivita varero viri kaimanta vate tenavu Kadesi maini vauro. Vi vatava ai vata auvahini vaivo.

¹⁷ Tenavu ai ireha tiha, Hoe are tinavu qaqi kairaqa tenavu ai vata tavaarana vitare vuare? Tenavu tentanavu purumakau hampata kiana ni *uiti* naahoqive, *uaini* naahoqive, aiku ntavaqi viraiti, ne namariara quvitaaraqi kia kaqake naraiti, tenavu qaqi nora aaraqaa avata vare vitare virarave, tiro.

¹⁸ Mosiva minti tivakero uva vara komanta Idomu vika nai tiva ami tiha, Aqao, ne kia tinavu vataqaa ho aitarevarave. Ne kia tinavu uva iriraiti anivera, tenavu ni hampata raquainarave, ti.

¹⁹ Tumanta Isareri vika nai tiva nimi tiha, Tenavu nora aaraqai avata vare virerave. Tenavu tentanavu quara vairi hampata ni namari naarera, tenavu ni koqaa nimirarave. Tenavu ni vataqaa qaqi vitare vuairava, vivaqaima vaivo, ti.

²⁰ Isareri mintimake Idomu iromanta vika qaiqaa qaiqai kempukaiqaake tiha, Ne kia ho tinavu vataqaa aitare vivarave, tivake nai iqoka vaiinti airitahaa ntita vare Isareri hampata raqirera anura. ²¹ Idomu nai vatani Isareri qioqama tomantara ti, Isareri qaquirake vo aaraqaa rante vura.

Eroniva qutu vura

²² Ekaa Isareri Kadesi mini ke vivi ²³ Horu Aiqinaqaa Idomu vata auvahini oruntovaro Noravano Kotiva Mosika Eronikara tiharo, ²⁴ Netanta Meribaini vaiha ti uva raqakaara kaara Eroniva kiana ho te Isareri nimirera tuna vataqaa viraitiro, viva qutuma vuanarove.

²⁵ Mosio, are Eroniravata vira maaqu Eleasaaravata ntita varera Horu Aiqinaqaa

vuane. ²⁶ Vitanta mini vuru kerama Eroniva ti Kotika Naavuqi kaiqa vareharo nonkutai utavaaqara viqu kerama, vira maaqu Eleasaarama nonku amitaane. Eroniva vi aiqinaraqaama qutu vuanarove, tiro.

²⁷ Minti tuvaro Mosiva Noravano tunte iro Eronika Eleasaaka ntita varomanta ekaa Isareri tave vaumanta vinavuka aiqinaqaa vurama.

²⁸ Mosiva Eroniva Kotira kaiqa vara amiteharo nonkuto utavaaqara viraqaahairo viqukero, vira maaqu Eleasaara nonku amitovaro Eroniva aiqina viraqaa vaiharo qutu vura. Qutu vumanta Mosika Eleasaaka „vira quntama te„ aiqina ke tuvura.

²⁹ Tuvunte vitanta ekaa vaiinti nahenti tiva nimi tiha, Eroniva qutuma vivo, tumanta ekaa vaiinti nahenti vika virara iriha 30 entanavuara vaiha iqi rata amitora.

21

Isareri Kenaani hampata raqiha vika naatara kora

¹ Vi entara Kenaani vatanaaka avuhainaa vaiinti vovano viva Araati vatuka Nekevini vaiharo irumanta Isareri Atarimi aaraqaa ani vaura. Mintimake ani vauvaro avuhainaa vaiinti viva iriro nai iqoka vaiintivata ntita varero otu Isareri hampata raquqi viharo Isareri vokuka ravaaqavu varero vura.

² Mintumanta viraqaahai Isareri nai kauqu aiqiqaa aqukeha Nora Kotirara tiha, Are tinavu qaqi kairaqe tenavu vi vaiintika naatara kaarera, tenavu kia vika vatukanavuqihai vo haikavata

vararaiti, ekaa vi vatukara vehi autu taiqa karerave, ti.

³ Vika minti tuvaro Noravano Kotiva vika uva iriro Isareri vika kahaqumanta vika Kenaani vatanaaka hampata raquqi viha vika naatara kora. Isareri Kenaani vatanaakavata, vika vatukavata ekaa vehi autu taiqa korara ti, vi vatara autu nteha *Homaave – Vehi autu taiqa korave* tura.

Baraasi oriqohai memaru aututura

⁴ Isareri Horu Aiqina mini ke, Idomuni vuorave tivake vika vo aara, Naare Namarini vira inaara autu Akapa Namarini vu aararaqaa rante vura. Vika vi aararaqaa vi vauvaro voqama kero popohora.

⁵ Vika nuntu nauntu tiha Kotika Mosika nitihatiha, Nana kaarae netanta tinavu Isipiqihai tivita vare, maini aahara vataini viri kaavo? Tenavu maini vaiha qutuma virarave. Karavata namarivata kia maini vaivo. Vo kara timi varianara virara tinavu voqamakeru popohaivo, ti.

⁶ Isareri vika minti ti vauvaro Noravano vika nuntu nauntu ti vau uvara iriro, vira kaara *quqahi/quaiha* varakomanta vika vaiinti nahenti nkaqe vaumanta airitahaa gutu vura.

⁷ Mintumanta vaiinti nahenti Mosiva unaini aninte virara tiha, Mpo, tenavu Nora Kotiravata aivata qora uva tiva nimitauro. Are Kotira aarairaro viva *quqahi/quaiha* vika tinavuqihairo vara kaarire, tuvaro ho Mosiva vaiinti nahentiara iriharo Kotira aarora.

⁸ Mintuvaro Noravano Kotiva Mosirara tiharo, Are *quqahi/quaiha maraqura/varaha* vo autu kera, katari aratera viraqaa vira hiritane.

Tau vaiinti nahentikae *quqahivano/quaihavano* nkaqa tairauka vira maraqura vuruvi tavaivera, vika kia qutiraiti, qaqi vaivarave, tiro.

⁹ Kotiva minti tuvaro ho Mosiva *quqahi/quaiha* maraqura *baraasi* oriqohairo autu kero, katariqaa hiritero. Mintiakero hiritomanta *quqahivano/quaihavano* nkaqato vaiinti nahentika vuruvi vira maraqura taveha, vika kia qutiraiti, qaqi vaura.

Isareri Horu Aiqina ke Moapi vataini oruntora

¹⁰ Isareri vika Horu Aiqina ke, vivi, Obotini oru naavu maaqa kaqate vaura. ¹¹ Obotini varike qaiqaa vihai katu vare oru haarua naavu nuqihii vaunaini Abarimini qaiqaa naavu maaqa kaqate vaura. Moapi vatavano vauvaro kuari avu uruntonaini Abarimivano aahara vataini vaura.

¹² Qaiqaa vika Abarimi ke, katu vare Sereti uqitaini naavu maaqa kaqate vaura.

¹³ Qaiqaa vika Sereti ke, katu vare Aanoni Namari hini mantaraini aahara vataini naavu maaqa kaqate vaura. Vi vatava aahara vatavano viviro, Amo vatanaaka vata avutaini oruntora. Aanoni Namarivano o ntuvataantema kero, Moapi vatanaaka vata hini antuarero Amo vatanaaka vata hini antuarero vaura.

¹⁴ Vo vuku vira autu, Noravano Kotiva raqurave tu vukuraqi mintima tiro:

Wahepi vatukavano Sufaa vata mantaraini vaivaro uqita vatavanovata Aanoni Namarivanovata ¹⁵ viviro vatuka vo Aruni oruntero, Moapi vata aovahinivata oruntairave, tura.

¹⁶ Qaiqaa Isareri vika mini ke, katu vare, oru vo vata, Namariara Quvitonainive tunaini vura.

Isareri mini vauvaro Noravano Kotiva Mosirara tiharo, Vaiinti nahenti naarairamanta ani ruvaaquumavi vaiqe te vika namari nimiare, tiro.

¹⁷ Tumanta vi entara Isareri maa ihira tiha:

Ruvu namarivauvo, nena qovarama vira vuane. Qovarama viraqe tenavu vira taveha quaheha ihi tiare.

¹⁸ Qiata vaiintivata nora vaiintivata vi ruvu namarira quvitaarave.

Qiata vaiinti kauruqohaivata, qaqi uruqi nua kaururaqohaivata quvitaarave.

Kaiqenavu virara ihi tiare, tura.

Qaiqaa Isareri aahara vata ke, katu vare Matanaini vura. ¹⁹ Qaiqaa vika Matana ke,

katu vare Naharieri uqitaini otu vaura. Qaiqaa vika katu vare oru veraini Bamoti vataini vura.

²⁰ Qaiqaa vika Bamoti ke, katu vare otu uqita vataini Moapi vata Pisiga Aiqina vaunaini vura. Pisiga Aiqinaqaahai vaiinti nahenti aahara vata maata vutu vuru taveva ho vaura.

Isareri raqiha Sihonika Okuka naatara kora

²¹ Isareri mini vaiha uva varakovaro Amo vatanaaka avuhainaa vaiintivano Sihoniva inaini vura. Vika mintima ti:

²² Hoe are tinavu qaqi kairaqe tenavu ai vata tavaarana vitare vuare? Tenavu tentanavu purumakau hampata kiama ni *uiti* naahoqive, *uaini* naahoqive, aiqiu ntavaqi viraiti, ne namariara quvitaaraqi kia kaqake naraiti, tenavu qaqi nora aaraqaa avata vare vitare virarave, ti.

²³ Vika minti tuvaro King Sihoniva Isareri vikara tiharo, Ne kia ho mintivarave, tivakero viva nai iqoka vaiinti ruvaaquuma kero ntita

varero oru Jahasi vatukaini aahara vataini vaiharo Isareri hampata iqoka raqura.

²⁴ Iqoka raqumanta Isareri vika kempukaiqa-make raqiha airi Amo aru taiqa keha vika vatavata varora. Vika Amo vatanaaka vata varova vaireva, Aanoni Namariqaahairo hoqarama kero viviro vuru Jaboku Namari *noti* mantaraini vuru taiqora. Mini vo vatanaaka Amoni vatanaaka kempuka vatanaaka vaumantara ti, Isareri Amo vatanaaka vataqai vare, kia Amoni vataini vura. Amoni vata auvahini Amoni iqoka vaiinti airitahaa vaumanta Isareri kia mini vura.

²⁵ Ho Isareri Hesaboni vatuka vare, hini vatukanavu vira tataaqa vauravata vare, ekaa Amo vatukavata vare, vi vatukara vi vatukaraqi oru vaura.

²⁶ Amohainaa King Sihoniva Hesaboni vatukaqi vaura. Haaru Sihoniva Moapi avuhainaa vaiinti vontiro raqiharo vira aatarakero vira vata ekaa varora. Vi vatava viviro Aanoni Namarivano otu vunaini muntu taiqora.

²⁷ Haaru Sihoniva mintimakero Moapi vatanaaka naatara korara ti, ihi ti vau vaiintika maa ihira tura:

Ne Hesabonini vatukaqi ani vaiha qaiqaa vi vatukara autuate.

Sihonira vatukavano haaru koqema kero vauntemake, vi vatukara qaiqaa autuate.

²⁸ Ihavano iteharo ukau itakontemake, haaru Sihonira iqoka vaiinti Hesaboni vatukaihai iqoka raquqi vivi, Aru vatuka Moapi vataini vaura vehi autu taiqake, verara Aanoni Namari aruvuni vaukavata aru taiqa kora.

²⁹ Moapi vaiinti nahentivauvo, niara oho tiva nimitauro. Una variqa Kemosira autu tuahere variaka, mpo, ni vehi autu taiqama kaavo.

Ni una variqavano kia ni iqoka vaiinti ka-haqiraitiro, viva ni navutaaka qaqi kaimanta vika ni iqoka vaiinti aru ntata kaarave.

Ni una variqavano Amohainaa King Sihonira qaqi kaivaro viva ni nahentinavu ravaaqavu kairave.

³⁰ Mintiaveravata, vate tenavu vika naatarama kouro. Tenavu iqoka raquqi vivi, Hesaboni vatukavata Diboni vatukavata vehi autu taiqake, qaiqaa raquqi vivi, Medeba vatuka aumanto vai vatukara Nofainivata vehi autu taiqa kaunarave, ti.

Minti tivake ihi tura.

³¹ Ho Isareri vika Amo vatukanavu vare mini vaura.

³² Mini vauvaro viraqaahairo Mosiva vaiinti vonavu Jase vatuka ampeqama keha tavaate tiro, vinavuka nititomanta oru tavora. Viraqaahai Isareri iqoka raqiha Jase vatuka vare, vira tataaqa vau vatukaravata varora. Vika mintiake vareha Amo vatanaaka vi vatukaraqi vauka aru ntata komanta vurama.

³³ Viraqaahai Isareri tuqantaavi Basaani vatani vu aarara avata vare vura. Vika mini oruntovaro Basaanihainaa King Okuva nai iqoka vaiinti ntita varero tuvuntero Isareri hampata Edarei vatuka vaunaini raqura.

³⁴ Noravano Kotiva Mosirara tiharo, Ne kia King Okura aatu qetaate. Te ni kahaqiari ne vira aatarake, vira vatavata varevarave. King Sihoniva Hesaboni vatukaqi vaiharo Amo

vatanaakaqaa raqiki vaira qoraiqama amitaan-temake, ne viravata vohaa qarama amitaate, tiro.

³⁵ Noravano Kotiva minti tumanta Isareri viva tuntemake, King Okuravata, ekaa vira maaqunavuvata, ekaa vira iqoka vaiintinavuvata aru taiqa kora. Aru taiqake viraqaahai Isareri vika vatavata varora.

22

Moapi avuhainaa vaiintivano Balaamira aarora

¹ Isareri mini varike, vihai vika oru Moapi vatani vivi, Iotani Namari hini mantaraini uqita kanta vika naavu maaqa kaqate vaura. Vika uqita kanta vauvaro Ieriko vatukavano Iotani Namari hini mantaraini vuruniqama vaura.

² Isareri mini vauvaro Moapi avuhainaa vaiinti Sipora maaqu Balaakiva vaiharo Isareri Amo vatanaaka aru taiqa korara iriro, ³ vivavata Moapi vatanaakavata tavomanta Isareri airitahaa vaumanta ekaa vika Isareri naatu voqamake qeteha vaura.

⁴ Ho vika qete vaiha Midiani vatanaaka nora vaiintinavu tiva nimi tiha, Oho, purumakau qoravano vaaka ukau nama taiqa kaintemake, vi vatanaaka tenavu vataaina haikara ekaa vara taiqama kevarave, ti.

⁵ Minti tuvaro King Balaakiva vaiinti vo, Balaamiva aniarire tiro, vaiinti vonavu viva unaini vara kora. Vi entara Beora maaqu Balaamiva nai maaqa Petorini Iufaretisi Namari tataaqa vaura. Balaakiva vaiintinavu vara keharo Balaamirara mintima tiate tiro:

Mpo, vo vatanaaka Isipi ke, ekaa vata maata raapamake aniaka, vika vate tinavu aumanto vaiha tinavu vatavata varareka auti variavo.

⁶ Vika airitahaa variarara ti, tenavu kia ho vika naatara kararave. Mintimake variav-erama te ai aarauro. Are maini anintera nena variqanavu naarairamanta vinavuka vi vatanaaka qoraiqama nimitaate. Are minti-raqe tenavu ho vika hampata raqiha vika naatarake tentanavu vataqaahai vika aru ntata kaari vuate.

Te irunarave. Are vaiinti nahentiara vika kaimanta koqemake variate tiaramanta ai variqanavu vika koqema nimate variamanta variarave. Are tihara, Kaimanta vika qo-raiqama vuate, tiaramanta ai variqanavu vika qoraiqama nimate variarave, tiro.

⁷ Balaakiva minti tumanta Moapihaivata Mid-ianihaivata nora vaiintinavu vi uvara vare, Balaamiva unaini vura. Balaamiva Isareri qo-raiqama nimitaaina uvara tiarire ti, vika vira koqaavata vare, viva unaini orunte King Balaakiva tu uvara vira tiva amura.

⁸ Vinavuka tiva amuvaro viva iriro, vinavukara tiharo, Ne entaqi ti naavuqi vaitaiqe te hura toqaqi Noravano Kotiva vonare tina uvara ni tiva nimiare, tumanta nora vaiinti vinavuka vira hampata mini vaitora.

⁹ Ho entaqi Kotiva Balaamiva unaini tuvuntero vira irero tiharo, Tau vaiintikae ai hampata variavo? Vika nana haika varareka aniakae variavo? tiro.

¹⁰ Kotiva minti tuvaro Balaamiva Kotirara ti-haro, Balaakiva Moapi avuhainaava vinavuka ni-

titaimanta vinavuka viri ti mintima tiva timiavo:
¹¹ Mpo, vo vatanaaka Isipi ke, ekaa vata maata raapamavi aniaka, vika vate tinavu aumanto vaiha tinavu vatavata varareka auti variavo. Are anira, nena variqanavu naarairamanta vinavuka vi vatanaaka qoraiqama nimitaate. Are mintirage tenavu vika hampata raqiha, vika naatarake tentanavu vataihai vika aru ntata kaari vuate tiavo, tiro.

¹² Minti tuvaro Kotiva Balaamirara tiharo, Aqao, are kia vi vaiintinavuka hampata mini vuane. Te Isareri hampata vaiha vika koqema nimate vaunarara tira, are kia ti aarehara vika qoraiqama nimitaane tiane, tiro.

¹³ Noravano Kotiva minti tuvaro Balaamiva toqaqi himpiro vuru Balaakiva nora vaiintinavu nititokara tiharo, Neqai anirante vuate. Noravano Kotiva ti qioqama taimantara ti, te kia ho ni hampata virarave, tiro.

¹⁴ Balaamiva minti tumanta vinavuka anirante Balaakiva unaini orunte vira tiva ami tiha, Tenavu Balaamirara tinavu hampata aniane tu-raro viva kia virerave tivakeroma mini vaivo, ti.

¹⁵ Minti tuvaro Balaakiva qaiqaa qiata vaiinti airtahaa nora autu vatauka, avuni nititoka vika nutuvata naatara koka naarama ruvaaquuma kero
¹⁶ viva vika nititomanta vika Balaamiva unaini orunte tiha,

Balaakiva ariara mintima tivo:

Are te iainanaini aniane. Are kia qaqi kairaro vo haikavano ai ravaaqavu kaarire.

¹⁷ Are te iainanaini aniraqe te homa ai airi haika amiarirara, are tiriara minti minti iane tiraqe te are tinantema kema iainarave.

Mpo, maini anintera nena variqanavu naarairamanta vinavuka maa vatanaaka qoraiqama nimitaate, tiro.

¹⁸ Balaakiva minti tumanta vika vuru Balaamira tiva amuvaro Balaamiva vi uvara iriro, Balaakiva nitito vaiintinavuka tiva nimiro tiharo, Balaakiva nai avuhainaa naavuqi ekaa *silvaa* orive *kori* orive vataira ti timirera, te kiama ho Nora Kotira tenta Variqa uva, nora uvae, inaara uvae, raqa kararave. ¹⁹ Mpo, tota vonavu untemake, nenavuvata vate entaqi ti naavuqi vaitaiqe te variariraro Noravano Kotiva tiriara vonare tirera, ni tiva nimiare, tiro.

²⁰ Minti tumanta vika mini vaitovaro entaqi Kotiva Balaamiva unaini tuvuntero vira tiva amiro tiharo, Vi vaiintinavuka ai vitareka aniarara tira, are homa vika hampata vinarave. Are vika hampata virama, te ariara tiainantema iane. Kiama nena irikera vo haikavata autuane, tiro.

²¹ Noravano Kotiva Balaamirara minti tuvaro toqaqi Balaamiva himpiro nai donkiqaa tavuna vuqitero viraqaa vaarintero oquviro Moapihainaa qiata vaiintinavu hampata vurama.

Balaamiva nai donki atura

²² Balaamiva vura kaara Kotira arara itora. Balaamiva nai donkiqaa oquviro vumanta vira kaiqa vaiinti taaraqantavata vira hampata vuvaro Noravano Kotiva atito *enseliva* aaraqaa himpitero vaiharo aara kuvai kareva auti vaura.

²³ Mintuvaro donkivano tavovaro *enseli* viva iqoka paipe tuatero aaraqaa himpitero vauvaro donkivano vira taveru aaraqaa vura qaqira kero ahakaqi vura. Mini vuvaro Balaamiva donkivano

aaraqaa qaiqaa vuarire tiro, vira airi tataa ruquti vaura.

²⁴ Mintiakero donki ruquti vauvaro donkivano qaiqaa aaraqaa vuvaro *uaini* naaho taaraqanta vuraqi aaravano vitanta avutana vuvaro aara auvahiata ori ohaavano hini hini vauvaro aaravano muageqiro vauvaro *enseli* viva qaiqaa himpitero viraqaa vaura.

²⁵ Donkivano *enseli* vira tavero, oritarare tiro, ohaa tataaqa viharo Balaamira aiqiu oriqaa rata-tiaqa kovaro vira kaara Balaamiva qaiqaa donki vira airi tataa ruquti vaura.

²⁶ Mintiakero donki ruqutuvaro *enseli* viva qaiqaa oru Balaamira avuni inaaraiqakaa ori vaiqiro anoma muageqama vaunaini himpitero aara kuvaitero vauvaro ²⁷ donkivano tavovaro viva kia vira vaaraqama amitaarira aarava vauvaro, donki viva aara viraqaa vaitatero vauvaro, Balaamira voqama kero arara itovaro viva nai kauruqohairo donki qaiqaa airi tataa ruqutura.

²⁸ Vira ruquti vauvaro Noravano Kotiva donki vira kahaquvaro donkivano vaiintivano uva tintema kero, Balaamirara tiharo, Te ai nantima kaurarae are taaramo tataa vaihara, ti haruaro? tiro.

²⁹ Donkivano minti tuvaro Balaamiva virara tiharo, Are ti varakera kia avu aato vai vaiintira voqaara autu timitaanara kaara te ai ruquti vauro. Te iqoka paipe vatauraitirio, ai aruma kauraitirio, tiro.

³⁰ Balaamiva minti tuvaro donkivano vira tiva amiro tiharo, Te ai donkivano vaurara are ekaa enta tiqaa oquvira variqira anira maa entara anintaaro. Te vate autuna okarara haaruvata

mintunarave, kiae mintunarave? tuvaro Balaamiva tiharo, Aqao, kia are haaru mintianarave, tiro.

³¹ Minti tuvaro Noravano Balaamira avu qantua kovaro viva tavovaro Noravano atito *enseliva* iqoka paipe totero aaraqaa himpitero vaura.

Aaraqaa himpite vauvaro Balaamiva qetakero vaakama vata kanta hiqintiviro nai viri vatainiqama kero vaura.

³² Mintimake vauvaro Noravano atito *enseliva* vira irero tiharo, Nana kaarae are nena donki taaramo tataa ruqutuaro? Are kia „Baraakiva inaini, vuataara vaivarama aniaro. Vira kaara te ai aara kuvaikarera anuraukave. ³³ Ai donkivano ti taveroma taaramo tataa te unanaihairo tuqantaaviro vivo. Ai donkivano kia mintitirio, te vira vehakuma amiteha ai aruma kauraitirio, tiro.

³⁴ Noravano Kotiva atito *enseliva* minti tuvaro Balaamiva tiharo, Oho, te qora kaiqama vara kauro. Te kiama are ti aara kuvai timitaanara tavauro. Vate te mini vuainarara are kia quahairera, te homa maihai anirante vuainarave, tiro.

³⁵ Balaamiva minti tuvaro *enseli* viva tiharo, Hove, are vika hampata vuane. Vika hampata viharama kiama are nena irikera vo uvavata tiraitira, te ai tiva amiaina uvara viraqaima tiva nimiane, tiro. *Enselivano* minti tuvaro ho Balaamiva Balaakira qiata vaiintinavu hampata vurama.

Balaamiva Balaakiva vaunaini vura

³⁶ Balaamiva vinavuka hampata vuvaro Balaakiva Balaamiva anu uvara iriro, viva oru Aanoni Namari tataaqa Moapi vata auvahini vau vatukara mini Balaamira vita kareva vura.

³⁷ Balaakiva Balaamira vita kero virara tiharo,

Mpo, te avuni vaiinti varake ari oru vite aniate tunarave. Are nantivarae vi entara kia aniaro? Are tiriara kia ho airi monu airaira ti timianarove tirae mini variaro? tiro.

³⁸ Tuvaro Balaamiva vira tiva amiro tiharo, Ho tavaane, te vate anima ntauro. Ho nana uva Kotiva ti tiva timinara, vi uvaraƣai te ho ni tiva nimirerave. Kia te tenta irike vo uvavata ni tiva nimirerave, tiro.

³⁹ Ho minti tivakero Balaamiva Balaakikantiro vatuka vo Husotini oru vauvaro ⁴⁰ Balaakiva mini vaiharo purumakauvata sipisipivata arukero hini mati Balaamiravata ƣiata vaiinti vira hampata anukavata unta nimura.

Balaamiva hoƣarama kero paropeti uva tura

⁴¹ Ho vira ƣararaa vaaka toƣaƣi Balaakiva Balaamira vita varero vuruni Bamoti-Baali vatukaƣaa vuru kovaro, Balaamiva mini vaiharo vuavu tavovaro Isareri naavu maaƣa kaƣake vau vatukava hini ƣoƣaa vaura.

23

¹ Balaamiva mini vaiharo Balaakirara tiharo, Are maini *ofaa* tainta 7navu autu terama, purumakau ƣora 7navuvata, sipisipi ƣora 7navuvata, varera maini aniane, tuvaro ² Balaakiva Balaamiva tunte ura. Vitanta purumakauvata sipisipivata vohaiƣa vohaiƣa vare, ekaa *ofaa* tainta vohaiƣa vohaiƣaƣaa vateha iha ƣuarora.

³ Vitanta mintiake *ofaa* iha ƣuaratovaro Balaamiva Balaakirara tiharo, Are maini ihavano ekaa ita kaaina *ofaara* tataaƣa himpira vairaqe te vuruni vuare. Te mini vuariraro Noravano

te unanaini qovaraqianarove, kiae qovaraqianarove? Viva tiriara vonare tiraqe te vi uvara ai tiva amirerave, tivakero aiqinaqaa vura.

⁴ Mini oruntovaro Kotiva Balaamiva vaunaini tuvuntero vikantiro vauvaro Balaamiva Kotirara tiharo, Te *ofaa* tainta 7navu autuke vate, purumakau qora vo vare, sipisipi qora vo vare, ekaa vi taintaraqaa vatema iha quara tauro, tiro.

⁵ Minti tuvaro Noravano vi uvara iriro, Balaamira nai uva tiva amiro vira atitero tiharo, Are ururantera Balaakiva inaini otuntera vi uvara tiva amiane, tuvaro ⁶ viva ururantero otu favo-
varo Balaakiva qiata vaiinti Moapihainaaka hampata iha quara tovaro ekaa itavu *ofaara* tataaqa vaura.

⁷ Vinavuka mini vauvaro Balaamiva Kotiva vira tiva amu uvara vika muntu tiva nimiro tiharo,

Moapi avuhainaa vaiinti Balaakiva Siriaihairo kuari avu uri aiqinaihairo ti tivita kaimanta te maini anuro.

Viva tiriara tiharo, Are anira nena variqanavu naairamanta vinavuka Isareri qoraigama nimitaate, tivo.

⁸ Viva minti timanta te nantiakee minti tirarave? Kotiva kia vikara, Ne qoraigama vuata tirara ti, nantiakee te Kotirara vika qoraigama nimitaane tirarave? Te minti tiarorave. Noravano Kotiva kia vikaqaa qora uva vatairara ti, nantiakee te vi uvara tirarave?

⁹ Te nora ori qiataqaa vaiha vi vatanaaka viavi tave vauro. Te vururaqaahai vika viavi aitutiha tave vauro.

Te tavauramanta vi vatanaaka náiqai nuntuvi vo kanta variavo. Vika nariara tiha, Kia

tenavu qumina vo vatanaa vo vatanaaka vo-
qaara vauraukavauve ti variarave.

¹⁰ Iekopira vaintivara nuqa voqaara airi vari-
arara ti, kia tenavu ho vika kaara ntirarave.

Ti qaqi kairaqe te Kotira vaiinti nahenti
variqi vivi vuru qutintemake qutuare. Ti qaqi
kairaqe te avuqavu ni varia vaiintika qutin-
temake, qutuare, tiro.

¹¹ Balaakiva vi uvara iriro Balaamirara aqao
tiro, Are nantivarae vi uvara tiaro? Are tiramanta
ai variqanavu ti navutaaka qoraiqama nimitaate
ti, te ai maini vite anurarama, are kia minti
tiraitira, are vika koqema nimitena uvaraqai
tiaro.

¹² Viva minti tuvaro Balaamiva vira tiva amiro
tiharo, Te mpoma turo. Kia te ho vo uva tiraiti,
Noravano Kotiva ti tiva timina uvara, viraqai ho
tirarave, tiro.

Balaamiva qaiqaavata paropeti uva tura

¹³ Balaamiva minti tuvaro Balaakiva virara
tiharo, Aniqetanta vona vuare. Mini oru vaihara
are kia Isareri ekaa tavaraitira, hininavuqai ho
tavenarave. Ho mini vaihara vikara qora uva tiva
tairamanta vika qoraiqama vuare, tiro.

¹⁴ Balaakiva minti tivakero Balaamira vita
varero Pisiga Aiqinaini Sofimi uqita kantave tu-
naini vuru kero, mini *ofaa* tainta 7navu autukero
purumakau qora vo, sipisipi qora vo, varakero
ekaa vohaiqa vohaiqa vi taintanavuraqaa vatero
iha qarora.

¹⁵ Ho Balaakiva mintuvaro Balaamiva virara ti-
haro, Are ihavano ekaa ita kaaina *ofaara* tataaqa
vairaqe te vutuni oru Kotira vataake variare, tiro.

¹⁶ Balaamiva minti tivakero vuvaro Noravano Kotiva viva unaini tuvuntero vikantiro vaiharo Balaamira uva tiva amiro tiharo, Are ururantera Balaakiva inaini otuntera vi uvara tiva amiane, tiro.

¹⁷ Kotiva minti tuvaro Balaamiva ururantero otu tavovaro Balaakiva Moapihainaaka qiata vaiinti hampata iha quara tovaro ekaa itavu *ofaara* tataaqa vauvaro Balaamiva otuntovaro Balaakiva vira irero tiharo, Noravano Kotiva nana uvae ai tiva amivo? tiro.

¹⁸ Tuvaro Balaamiva maa uvarama tiro:

Sipora maaqu Balaakio, te maa uvara tiainara iriane. ¹⁹ Kotiva kia tinavu vaiinti aanantero una ti vaivama vaivo. Viva kia tinavu aanantero vo avu aato utira qaqirakero vo avu aato uti vairave.

Viva nai kauqu aiqiqaa aqukeharo te mintirerave tiva taira kia qaqira karaitiro, viva quqaa auti vairave.

Viva te mintirerave ti uvava quqaa vi vau vairave.

²⁰ Kotiva nai Isareri koqema nimate vaimantara ti, te Kotirara vika koqema nimitaane tiariravaqaima vaivo. Kia te vo uvaqohai Kotira uva ho nunka kararave.

²¹ Te tavauramanta naantiara Isareri vika koqemake vaivaro kia qora haikavanove, maara ntaaina haikavave, vika qoraiqama nimatevarave.

Noravano Kotiva vika Variqavano vaiharo viva vika hampata vaimanta vika virara tiha, Viva tinavu avuhainaavama vaivo, ti variarave.

²² Kotiva vika Isipiqihairo ntita varero aniva, viva vika kempukaiqama kaimanta

vika qaakau purumakauvano raqintemake, raqi variarave.

²³ Vika navutaaka vo qara vo qara i uhirave, hikaagave, Isareri autu nimitaivera, vi haikava kia ho Isareri qoraiqama nimitaanarove.

Vo vatanaaka Isareriara mintima tivarave: Ike, Kotiva nora kaiqa vareharo vika kahaqama nimate vaivo, tivarave.

²⁴ Isareri vika vaireka, kempuka *raioni* vo qaara variarave.

Raionivano auraara vaireva, viva aantauvahi naane arukero rapepaama kero naarevata mativata nero vira naantiara auraara vaintemake, Isareri nai navutaaka hampata raguqi viha vika aru taiqake „vira naantiara auraara vaivarave„ tiro.

²⁵ Minti tuvaro Balaakiva vi uvara iriro Balaamirara tiharo, Aqao, are Isareri qoraiqama nimitena uvara kia tiataa irera, kia vika koqema nimitena uvara tiane, tiro.

²⁶ Minti tuvaro Balaamiva nai tiva amiro tiharo, Te vaaka ai tiva amunarave. Noravano Kotiva ti tiva timinantemake, te vi uvaraqai tirarave. Kia te vo uvavata ho tirarave, tiro.

Balaamiva taaramo tataa paropeti uva tura

²⁷ Ho Balaakiva Balaamira tiva amiro tiharo, Are aniraqe te ai vita vare vonaini vuare. Are mini vairaro Kotiva ai qaqi kairara are Isareriara qora uva tinarave kiae tinarave, tiro. ²⁸ Minti tiva kero Balaamira vita varero Peora Aiqina noraqaa vuru kora. Vi aiqinaraqaahai ekaa aahara vata maata ho taveva vaura.

²⁹ Ho Balaakiva vira vita varero mini vuvaro Balaamiva tiharo, Are maini iha quare taintara

7navu autu terama, purumakau qora 7navuvata, sipisipi qora 7navuvata, varera aniane, ³⁰ tuvaro Balaakiva Balaamiva tunte iro viva purumakau qora vo, sipisipi qora vo, varakero ekaa *ofaa* taintaqa vohaiqa vohaiqa vatero iha quara tora.

24

¹ Balaamiva tavovaro Noravano Kotiva Isareri koqema nimitaari rava vauvarora tiro, viva kia qaiqaa avuni untema kero, oru *vure/quaha* kaiqa vararaitiro, viva tuqantaaviro aahara vataini vuavu tavora. ² Viva mini vuavu tavomanta Isareri vo anku vo anku nai *seri* naavu maaqa kaqate vauvaro viva mini vauvaro Kotira Maraqravano viraqaa tuvu ntovaro ³ viva paropeti uva mintima tiro:

Te Beora maaqu Balaamika maa uvara tirerave.

Te naantiara qovaraiqiaina haikara tave vauraukama uva tirerave.

⁴ Kotiva uva ti vaimanta te vira uva iri vaurauka, te vira uva tirerave.

Kotiva ekaa kempuka vataava, viva ti tairakaa vo haika humiqaivera te vi haikara tave, vataini hiqintivi vaiha vi haikara okara kankomake tavaunarave.

⁵ Te Isareri *seri* naavu maaqa kaqataara tavauraro nai koqe iro vairave.

⁶ Te tavauraro vika *seri* naavu maaqavano vaireva, vata raavuravano viviro niaraini otu vira voqaara vairave.

Qaiqaa vika *seri* naavu maaqavano vaireva, vo naaho vo naahovano nora namari auvahi-anta vaira voqaara vairave.

Qaiqaa vika naavu maaqavano vaireva, Noravano koqe katari *alo* katari ututaira voqaara vairave.

Qaiqaa vika naavu maaqavano vaireva, *sidaa* katari naiqi naiqi namari auvahianta vaira voqaara vairave.

⁷ Airi aaquvano Isareri vataqaa ntiramanta vika vata koqeraqi náí kara utivarave.

Isareri avuhainaa vaiinti vovano King Agaakira aatarakero nora vaiintivano vaiharo airi vaiinti nahentiqaa raqikianarove.

⁸ Kotiva vika Isipiqihairo ntita varero aniva, viva Isareri kempukaiqama kaimanta vika qaakau purumakauvano kempukaiqama kero raqintemake, vika iqoka raqiha náí navutaaka naatarake, vika veva huru kaavu rauhaanti-make, vika vuhaarivata kinta kaantamake variarave.

⁹ Isareri kempukavano *raioni* voqaara vairave. *Raionivano* vaite vaivaro vaiintivano ti harukaantorave tiro kia vira vauraqama kaintemake, Isareri *raioni* vira voqaara variarave.

Vovano Kotirara Isareri koqema nimitaane tirera, Kotiva naivata koqema amitaanarove. Vovano Kotirara Isareri qoraiqama nimitaane tirera, Kotiva naivata qoraiqama amitaanarove, tiro.

¹⁰ Balaamiva minti tuvaro Balaakiva vi uvara iruvaro arara itovaro nai kauqutanta ruqutukero Balaamirara tiharo, Oho, te ariara anintera tiramanta ti navutaaka qoraiqama vuate ti, te ai aaurara are anintera kia minti tiraitira, taaramo

tataama nena Variqa aarehara vika koqema nim-
itaane tiaro.

¹¹ Ho vaaka nena maaqaini vuane. Avuni te kauqu aiqigaa aqukeha airi monuvata airairavata ai amirera turaro ai Noravano ai aara tinta kaira kaara are kia ho vi haikara varenarave, tiro.

¹² Minti tuvaro Balaamiva vira nai tiva amiro tiharo, Ho iriane, Are ti tivitaate tira nititaana vaiintikara te vika minti tiva nimunarave:

¹³ Balaakiva ekaa nai naavuqi *silvaa* orive *kori* orive vataira ti timirera, te kiama ho Kotira uva raqake tenta irike vo haikavata autirarave. Te ekaa uva, Noravano tiane tina uvara viraqai tirerave, tunarave. Te minti tivake are nititaana vaiintika tiva nimunarave. ¹⁴ Ho vate te tenta vaiinti nahenti vainaini anirante virerave. Are qaqi kairaqe te naantiara Isareri ai navunaaka qoraiqama nimate uvara ai tiva ami vuare, tiro.

Balaamiva paropeti uva ekaara tura

¹⁵ Balaamiva minti tivakero qaiqaa paropeti uva tiharo mintima tiro:

Te Beora maaqu Balaamika maa uvara tirerave.

Te naantiara qovaraiqiaina haikara tave vaurauka uva tirerave.

¹⁶ Kotiva uva ti vaimanta te vira uva iri vaurauka, te vira uva tirerave.

Kotiva ekaa kempuka vataava, viva ti tairakaa vo haika humiqaivera te vi haikara tave, vataini hiqintivi vaiha vi haikara okara kankomake tavaunarave.

¹⁷ Te naantiara qovaraiqiaina haikara tavehama Isarerivata tave vauro.

Te tavauraro opu vovano noraiqaakero itaintema kero, Isareriqihairo avuhainaa vaiinti vovano qovarama vuanarove.

Vi vaiintiva Isareri avuhainaaka kauru tuateharo kempuka vaiintivano vaiharo oru Moapi tiri vuhaari rukavu kero, viraqaahairo oru Setira qiata vuhaari rukavu kaanarove. (Vi uvara vutuke tirera: Viva iqoka raquqi viharo Moapi vatanaakavata, Seti vatanaakavata naatara kaanarove.)

¹⁸ Viva nai navutaaka Idomu naatara kero vika vatavata varaanarove.

Isareri qaqiqai vika aruqi vivi, ¹⁹ naatara kaivaro kia voqavanovata qaqi varianarove, tiro.

²⁰ Balaamiva minti tivakero viva taira tavontema kero, Amareki vatanaaka tavero, vikaravata paropeti uva tiharo mintima tiro:

Ekaa vo vatanaa vo vatanaakaqihai Amareki vatanaaka avuni vaiha kempuka vatanaaka variarave. Ho naantiara vika ekaara vehi autuvi taiqama vivarave, tiro.

²¹ Balaamiva minti tivakero viva qaiqaa taira tavontema kero, Kini vatanaaka tavero, vikaravata paropeti uva tiharo mintima tiro:

Memoravano aihaiqi vai oriraqaa naavu kaqakero vaintemake, ne Kini vatanaaka variamanta ni navutaaka kia ho ni ntaiheka variamanta variavo.

²² Ne mintiake vaimantavata, naantiara Asiria vatanaaka ni Kini hampata raqiha, ni hini kika aru vehi autu taiqake, ni hini kika rumpa vare vo vataini vuru kevarave, tiro.

²³ Balaamiva minti tivakero paropeti uva vo tiharo mintima tiro:

Naantiara vevara *noti* mantaraini *sipiqi* ni varia vatanaaka ruvaaquma vivarave. ²⁴ Vika ruvaaqumavi Saiparusihai airi *sipiqi* aninte, oru Asiriavata Ebevata hampata iqoka raqiha vika naatara kevarave.

Vika naatarake vaimanta viraqaahai vo vatanaaka aninte vika *náivata* vehi autu taiqa kevarave, tiro.

²⁵ Balaamiva ekaa vi uvara tiva taiqa kero, anirantero nai maaqaini vuvaro Balaakivavata nai maaqaini vurama.

25

Isareri una variqa Baalira quahama amitora

¹ Isareri vatanaaka Sitimi Uqitaini naavu maaqa kaqate vaumanta Moapi vatanaa nahenti Isareri vaiinti naaromanta vika hoqaramake Moapi nahenti hampata hampi qaramaqi ni vaura.

² Vi nahentika Isareri vaiinti naaromanta vika Moapi *nái* una variqa *ofaa* quahama nimite vau-naini oru vaiha, una variqa unta nimito karara neha vika quahama nimite vaura.

³ Isareri mintimake Moapi hampata vohaaraqi vaiha Peora Aiqinaqaa una variqa Baalira quahama amite vauvaro vira kaara Nora Kotira arara ite vaura.

⁴ Noravano Kotiva Mosirara tiharo, Ne ekaa Isareri nenta qiata vaiinti *hampi kaiqa varaaka*, ntita vare viri vaiinti nahenti nivuqaa arukaate.

Ne mintima kaivaro kia qaiqaavata vaiinti nahentiara ti tirara itaarire, tiro.

⁵ Noravano minti tuvaro Mosiva Isareri nora vaiintiara mintima tiro: Ne vohaiqa vohaiqavano ekaa nenta ankuqihai Peora Aiqinaqaa Baalira quahama amiteka arukaate, tiro.

⁶ Minti tivakero Mosivavata vaiinti nahentivata Kotira *seri* naavu gentiana rate vaiha tavovaro Isareri vaiinti vovano Midianihainaa nahenti vo vita varero nai *seri* naavuqi oriqetora.

⁷ Vite oriqetovaro vaiinti vo Finiaasivavata vitanta tavora. Finiaasiva Eleasaara maaquvano vauvaro Eleasaava Kotira kaiqa vara amito vaiintira Eronira maaquvano vaura.

Ho Finiaasiva vitanta taveru, vaiinti nahenti mini kero vaaka oru nai vaantaara varero ⁸⁻⁹ vitanta avata varero *seri* naavuqi oriqetero vaantaara viraqohairo vitanta vaataqi aru tampama tovaro vaantaaravano vaiinti aru varero otu nahentivata aru ruqiakomanta vitanta qutu vura.

Finiaasiva mintiakero vitanta aru kovaro qora rovaravano airi vaiinti nahenti ari vauva taiqa vura. Vi rovarava aruqiro viharo Isareri 24,000 arukora.

¹⁰ Finiaasiva vitanta aru kovaro Noravano Kotiva Mosirara tiharo, ¹¹ Finiaasiva tiriara noraiqaakero iriharoma, una variqa autu tuahereva ni Isareriqi qovarama vuantorave tiro vitanta aru kaivarora tiro, ti tirara itaiva humpama vimanta te kia qaiqaa ni vehi autu taiqa karerave.

¹² Ho are Finiaasira mintima tiva amiane:

Te vira hampata maateraiqamake variaina uvava tiva taariraro vi uvava ekaa entama varianarove.

¹³ Viva tiriara noraiqaakero iriharo una variqa autu tuahereva niqi qovarama vuan-torave tiro vitanta arukairave. Viva mintima keharo te Isareri qora uva nunca nimitaaina aarara ti Kotika autu timi tairara ti, vivavata, vira naintivaravata ti Kotika kaiqa ekaa entama vara timitaqa vivarave, tiro. Kotiva minti tura.

¹⁴ Isareri vaiintivano Midiani nahenti hampata vauvaro Finiaasiva aruko vaiintira autu Simirira. Simiriva Sarura maaquvano vauvaro Saruva qiata vaiinti Simionira vohaa ankuqiraava vaura.

¹⁵ Midiani vatanaa nahenti vira autu Kosibira. Vira qova Suriva Midiani anku vonavuqaa raqiki vauva vaura.

¹⁶ Noravano Kotiva Mosira tiva amiro tiharo, ¹⁷⁻¹⁸ Midiani vatanaaka Peora Aiqinaqaa vaiha ni navutaiqiha niara una uva tiara kaaravata, Kosibira kaaravata, ne oru Midiani hampata iqoka raqiha vika aru vehi autu taiqa kaate. Peora Aiqinaqaa una variqanavu quahama nimitaara kaara te Isareri qora rovaraqqohai ntaihauna entara, Finiaasiva Midiani nora vaiinti raavura Kosibira aru kaivo, tura.

26

Qaiqaa vaiinti nahenti kaara ntura

¹ Nora rovaravano Isareri ntaiho entava taiqovaro Noravano Kotiva Mosiravata, Eronira maaqu Eleasaaravata tiva nimiro tiharo, ² Netanta ekaa Isareri vo anku vo anku ruvaaqumake vika ho iqoka raqi vaiintika 20 ihi varekave, vo ihivata varekave, vika nutu qara ntuva taate, tiro.

3-4 Noravano Kotiva minti tumanta Mosika Eleasaaka viva tuntemake Iotani Namari vutu mantaraini Ieriko vauvaro Moapi uqita kanta vitanta vaiha ekaa mintima ihi varo vaiintika naarama komanta ruvaaquma vura...

⁵¹ Ho Mosika Eleasaaka ekaa vi vaiintika nutu qara ntuva tovaro vika nutu vaireva, 601,730 nutu vaura...

⁶³ Iotani Namari vutu mantaraini Ieriko vauvaro Moapi uqita kanta Mosika Eleasaaka vaiha vi vaiintika vo anku vo anku ruvaaqumake vika nutu vukuqi qara ntuvatora.

⁶⁴ Haaru Mosika Eronika Sainai Aiqina auvoqi vaiha avuni hoqaramake Isareri vaiinti nutu vukuqi qara ntuva toka, ekaa vi vaiintika qutu vuvaro kia voqavanovata vi entara vika hampata qaqi vaura.

⁶⁵ Haaru Noravano Kotiva vika tiva nimito tiharo, Ne ekaa aahara vataini variqi vi qutu vivarave tu uvava vaurara ti, vika ekaa qutu vumanta Jefunera maaqu Kalepivavata, Nunira maaqu Iosuaavavata, vitantaqai kia qutiraiti, qaqi vaura.

(14:26-35)

27

Kotiva Iosuaara noraiqama kovaro Mosira vatuka varora

¹² Noravano Mosira tiva amiro tiharo, Are Abarimi Aiqinaqaa vaarintera te Isareri nimirera iaina vatara vuavu tavaane. ¹³⁻¹⁴ Are tavama kera, vira naantiara are nina vakaava Eroniva qutintema kera qutinarave. Haaru Isareri aahara vata Senini vau entara, vika Meribaini nuntu

nauntu ti vaumanta netanta vika nivuqaa vaiha kia ti hutu tuaherake ti mpeqa okara takuqi vaira vika numiqaanara kaara are vi vataraqaa kia viraitira, nina vakaava Eroniva qutintema kera qutinarave, tiro. Meriba ruvu namarivano Kadesini aahara vata Senini vaura. (20:1-13)

¹⁵ Noravano Kotiva minti tuvaro Mosiva tiharo, ¹⁶ Noravauvo, are Variqavano ekaa vaiinti nahenti maraquraqaa raqiki variaravama variaro. Mpo, are vo vaiinti noraiqama kairaro vi vaiintiva Isareriqaa raqikiarire. ¹⁷ Igoka raqi entara vi vaiintiva vika ntita varero vi aniarire. Hauri sipisipi qova kia vaintemake, ai vaiinti nahenti hampi vaivorave, tiro.

¹⁸⁻¹⁹ Mosiva minti tuvaro Noravano Mosirara tiharo, Nunira maaqu Iosuaava, viva homa ti kaiqa varaarira vaiintivama vaivo. Are vira vita varera vuru Eleasaava ti kaiqa vara timite vai vaiintivavata, ekaa Isarerivata, varianaini kera, vika nivuqaa vaihara nena kauqu vira qiataqaa vatera, vaiinti nahenti tiva nimira mintima tiane: Iosuaava ti vatuka varaariravama vaivo, tiane.

²⁰ Minti tivakera are vaiinti nahenti nivuqaa vaihara nena varena kaiqara hini Iosuaara amira, vira noraiqama kairamanta ekaa vaiinti nahenti Iosuaava tina uvara iriha vira avataate.

²¹ Iosuaava ti hantuqa vaina okarara maantima kero irianarove: Iosuaava Eleasaava ti kaiqa vara timite vai vaiintiva vainanaini viraro Eleasaava *Urimi Tumimi* * okara tave vaiva,

* **27:21:** *Urimi Tumimi* okara vaireva, Kotira kaiqa vara amite vau vaiintiva oritanae vo haikae vara kero viraqohairo Kotira muntukavano vau uvara kankoma kero iri vaura. Vi okarara kia tenavu kankomake irunara.

viva vi haikaraqohairo ti hantuqa vaina okarara kankoma kero taveru, Iosuaara tiva amiraro viva iriarire. Iosuaava ni Isareriara minti minti iate tirama ne Isareri viva tintema iate, tiro.

²² Noravano Kotiva minti tuvaro Mosiva Noravano tunte ura. Viva Iosuaara vita varero Eleasaava Kotira kaiqa vara amite vau vaiintivavata ekaa vaiinti nahentivata vaunaini vuru kovaro ²³ Iosuaava vika nivuqaa himpitero vauvaro Mosiva nai kauqu Iosuaara qiataqaa vatero vaiinti nahenti Iosuaarara tiva nimiro tiharo, Maa vaiintiva ti vatuka varaarira vaiintivama vaivo, tiro. Mosiva Noravano tiva amuntema kero tura.

31

Isareri Midiani hampata iqoka raqura

¹ Noravano Kotiva Mosira tiva amiro tiharo,
² Are Midiani vatanaaka ni Isareri qoraiqama nimitorara irihara vika náí qoraiqama nimitaane. Are vika qoraiqama nimitera viraqaahaira ho are qutu vinarave.

³ Kotiva minti tuvaro Mosiva Isareri tiva nimiro tiharo, Ne timanta niqihai iqoka vaiinti hini kiaka auvihehavaa vare oru Midiani hampata raqiha vika Nora Kotira qoraiqama amitorara irihama vika náivata qoraiqama nimitaate.

⁴ Ne Isareri 12 anku vohaiqa vohaiqaqihai 1,000 iqoka vaiinti kaamate vara kaimanta vika raquireka vuata, tiro.

⁵ Mosiva minti tumanta Isareri vika náí anku vohaiqa vohaiqaqihai 1,000 iqoka vaiinti kaamaqi vivi, 12,000 iqoka vaiinti ntita vatovaro

⁶ Mosiva vika iqoka raquate tiro nititora. Viva

Kotira kaiqa vara amite vau vaiintira Eleasaara maaqu Finiaasira viravata atitovaro Finiaasiva vireva iharo Kotira Naavugiraa haika vonavu varero, *aanumaara/noma* vonavuvata, iqoka vaiintira mini vuata maini aniate tiro vuage vau aanumaarara, vinavuvata varero vura.

⁷ Ho Noravano Kotiva Mosira tiva amuntemake, vika oru Midiani hampata raqiha Midiani vaiinti ekaa aru taiqa kora. ⁸ Vika raqiha Midiani avuhainaa vaiinti kauqurunavu Evirave, Rekemirave, Surirave, Hururave, Rebaarave, aruke, Beora maaqu Balaamiravata aru kora.

⁹ Aru taiqake Isareri Midiani vika nahentive, vaintive, ekaa purumakauve, sipisipive, vika ekaa koqe airaira vatorave, ¹⁰ vi haikara vi haikara ekaa vare, viraqaahai Midiani vika naavu maaqavata vatukavata iha quara kora.

¹¹ Mintiake vika nahentive, vaintive, purumakauve, sipisipive, ekaa vi haikara vi haikara vare ¹² Mosika, Eleasaaka, Isareri hampata vau-naini vuru kora. Vi entara vika uqita kanta vauvaro Ieriko vatukavano Iotani Namari hini mantara vuruni vaura.

Iqoka vaiinti orurante anura

¹³ Mosivavata Eleasaavavata ekaa Isareri nora vaiintinavuvata vatuka mini ke, oru nai iqoka vaiinti ntita kareka vumanta ¹⁴ 1,000 iqoka vaiintiqaave, 100 iqoka vaiintiqaave, raqiku *opisaaka* raqunaihai orurante anuvaro Mosiva vika nitura.

¹⁵ Viva vika nitiro tiharo, Ne nantihae nahenti kia arukaraiti, qaqi vika ntita vare aniavo?

¹⁶ Ne kankomake iri tavaarave. Nahenti vikama Balaamira uva avate vaura kaara tinavu vaiinti

nahenti Peoraini vau entara Nora Kotira qaqirake una variqa quahama amitovaro vira kaara qora rovaravano Kotira vaiinti nahentiqi qovarama vurave.

¹⁷ Virara irihama ne ekaa qorainti vaintivata, ekaa nahenti qorainti hampata vaitekavata, aru taiqa kaate.

¹⁸ Mintiake aruke, ekaa nahenti kia qorainti hampata nika, vikama nenta varataate. ¹⁹ Ne vaiinti arukekave, qutu vuaka utu varekave, ne kia vatukaini viraiti, 7 entanavu aaqainima variate. Mini vaiha, taaramo entaqaavata, 7 entaqaavata, ne avu aato muntuka hiqe okarara iriha nentavata, ne iqokaqihai ntite ani nahentikavata, vi okarara avateha variate. Ne mintimake, ne Kotira avuqaa homa vaivarave. (19:11)

²⁰ Ne vi okarara avataivaro ne vate haikavavata Kotira avuqaa ho variarire. Ekaa ni utavaaqave, purumakau pahiqohai autu taarave, memeraa kaahiqohai autu taarave, katariqohai autu taarave, vi haikara vi haikara mintima keha hiqaate, tiro.

²¹ Mosiva minti tuvaro Kotira Naavuqi kaiqavaro vaiintiva Eleasaava raquanaihai anu vaiintikara tiharo, Noravano Kotiva Mosirara tivato uvara ne avataqi vuate. Mintimama vaivo:

²²⁻²³ Ihavano kia ho ita kaainara, *kori* orive, *silvaa* orive, *aini* orive, *baraasi* orive, vo orive, vi orira vi orira ihaqi vataivaro ihavano qumina haika ori vataakero vainara ita kairaro orivanoqai variarire. Ekaa voki haikara ihavano ita kaantorave ti, namariqi quntama kaivaro hiqama vuarire.

²⁴ Ne mintiaqi viha 7 entaqaa nenta utavaaqa hiqamake, ne Kotira avuqaa ho hiqamavi vaika vaiha ho vatukaqi oriqetevarave, tiro.

Vika iqokaqihai vare anu haikara rairakora

²⁵ Eleasaava minti tuvaro qaiqaa Noravano Kotiva Mosira tiva amiro tiharo, ²⁶ Arevata, Eleasaavavata, vo anku vo anku qiata vaiintivata, nenavu vaiha iqokaqihai ntite aniaka, nahentive, vaintive, quara vairive, ekaa vika kaara ntuatae. ²⁷ Nenavu ekaa vi haikara rairake taaraqantaqaa vate, voqaahainaara iqoka vaiinti raqireka vuaka nimi, voqaahainaara maaqaini variaka nimiate.

²⁸ Nenavu iqoka vaiinti nimiraqihai ti Nora Kotikara irihama *takisi* varaate. Nenavu 500 vainti nahenti rumpavare aniakaqihai vohaiqa ti timi, purumakaue, sipisipie, memeraae, donkie, 500 qihai vohaiqa vohaiqa varake, ti timitaate.

²⁹ Ho ne vi *takisira* Eleasaara amivaro viva ti Kotikara iriharo tuataarire.

³⁰ Nenavu vaiinti nahenti maaqaini variaka nimoreka iraqihaivata *takisi* varaate. Nenavu ekaa 50 vainti nahenti rumpa vare aniakaqihai vohaiqa vare, purumakaue, sipisipie, memeraae, donkie, 50 qihai vohaiqa vohaiqa varake, vira Rivaira anku ti *seri* naavuqaa raqikiaka nimiate, tiro. ³¹ Noravano Kotiva minti tumanta Mosika Eleasaaka viva Mosira tiva amuntemake, vi haikara rairakora.

³² Iqoka vaiinti nai navutaaka hampata raquraqihai vare anu haikava vaireva, maantimama vairo:

Sipisipi 675,000

³³ purumakau 72,000

³⁴ donki 61,000

³⁵ varaata kia vaiinti hampata vaitoka 32,000.

³⁶ Vi haikara avutaqaa rairake, hini iqoka vaiinti iqoka raqireka vuka nimura:

337,500 sipisipi. ³⁷ (675 sipisipi Nora Kotira *takisi* amitora.)

³⁸ 36,000 purumakau. (72 purumakau Nora Kotira *takisi* amitora.)

³⁹ 30,500 donki. (61 donki Nora Kotira *takisi* amitora.)

⁴⁰ 16,000 varaata. (32 varaatanavu Nora Kotira *takisi* amitora.)

⁴¹ Mosiva vi haikara *takisi* amitora varakero Eleasaara Noravano tuntema kero amura.

⁴²⁻⁴⁶ Mosiva iqoka vaiinti raira nimuntema kero, vaiinti nahentivata raira nimura. Vaiinti nahenti vika 337,500 sipisipi vare, 36,000 purumakau vare, 30,500 donki vare, 16,000 varaatanavu varora.

⁴⁷ Mosiva vi haikara mintima kero rairakero ekaa 50 vainti nahenti rumpa vare anukaqihairo voqa vita varero, purumakau vo, sipisipi vo, donki vo, memeraa vo varero, Noravano Kotiva tunte iro, Rivaira anku Kotira *seri* naavuqaa raqiki vauka nimura.

⁴⁸ Mintiakero nimumanta *opisaa* vaiinti 1,000 iqoka vaiintiqaave, 100 iqoka vaiintiqaava raqikukavata, Mosiva unaini orunte ⁴⁹ vira tiva ami tiha, Nora vaiintio, tenavu tentanavu iqoka vaiinti ekaa kaara ntuvake tavauramanta iqoka raqunaraqihairo kia voqavanovata qutu vivo.

⁵⁰ Mintiverama tenavu *kori* origohai aututaa haikara, irarave kaatavave aatoqi *vahehema/vaataiqama* taarave auntaqi ruvutaarave, tenavu

ekaa vi haikara vare anunara vira Kotira amitarerave. Noravano Kotiva kia navutaaka qaqi kaimanta tinavu qoraiqama timitaarara iriha, tenavu vi haikara vira amirerave, ti.

⁵¹ *Opisaa* vaiintinavu minti tumanta Mosika Eleasaaka *kori* oriqohai aututo haikara nimura varora. ⁵² *Kori* oriqohai aututo haikara vira maaravano vaireva, aumaqaa 200 *kilo* vaura.

⁵³ Qaqi iqoka vaiinti vika iqoka raqiha vi haikara vi haikara varora kia Mosika Eleasaaka nimiraiti, qaqi nai tuatora.

⁵⁴ Noravano Kotiva Isareriara iriharo vika kahaqiarire ti, Mosika Eleasaaka *opisaa* vaiintinavu nimu *kori* orira vare, Kotira *Seri* Naavuqi vuru vatora.

32

Isareri Iotani Namari kuari avu urinaini vaura

¹ Rubenira ankuvata Gaatira ankuvata airi purumakau vatoka tavovaro Jase vatainivata Gileaati vatainivata purumakauvano ho naaina ukauva vaura.

² Vi ukauva mini vaumanta vika Mosika Eleasaaka unainivata vaiinti nahenti qiata vaiinti unainivata orunte vikara tiha, ³ Nora vatuka Atarotive, Dibonive, Jaseve, Nimrave, Hesabonive, Elealeve, Sipimaave, Nebove, Beonive, ⁴ vi vatukava vi vatukava mini vai vatara Noravano tinavu Isareri kahaqimanta varaunarave. Mini purumakau ne ukauva ho vaimanta tinavu purumakau airitahaama variavo. ⁵ Ho nenavu tinavuara quahaivera, vi vatara tinavu timiqe tenavu vi vatara vare viraqaa variare. Ne tinavu tivita vare Iotani

Namari hini mantaraini vuru kaiqe mini variainarara kia tinavu hantuqavano vaivo. Tinavu kia mini vuataa ivo, ti.

⁶ Vika minti tuvaro Mosiya Rubenira ankuaravata Gaatira ankuaravata tiharo, Hauri ne nenta kena Isareri kia kahaqiraiti, maini qaqi vaimanta vika vutu mantaraini oru vaiha iqoka raqivorave.

⁷ Ne maini vaimanta hauri ni kena Isareri vika tinavu kempuka kia ho vaivo tivakeha mainiqai vaireka autiha, Iotani Namari vutu mantaraini Kotiva vi vatara vika nimireva tinaini kia vivo-rave. ⁸ Haaru ni qokavara minturave. Vi entara tenavu Kadesi-Baanea mini vaiha te vinavuka nititaura vinavuka vi vatara ampegamake tavareka vurave.

⁹ Vinavuka vi vatara viti viri tavamaqi viha Esikori Uqitakanta orunte, vihai qaiqaa orurante aninte, nai kena Isareri qetara uva tiva nimumanta vira kaara vika tinavu kempuka kia ho vaivo tivakeha kia vi vatara Noravano Kotiva nimireva tunaini vurave.

¹⁰ Vika mintuvaro vi entara Kotira arara itovaro viva nai kauqu aiqiqaa aqukero tiharo, ¹¹ Vi vaiintika ekaa 20 ihigaahai voqavata varakaaka Isipi ke aniha, kia tiriara kempukaiqamake iriqi viraiti, ti qoririma kaara, vira kaara kia ho vikaqihairo voqavanovata te kauqu aiqiqaa aqukeha Eparahaamiravata Aisaakiravata Iekopiravata nimirera tuna vataraqaa oru vivarave. ¹² Taaraqantaqaima vi vataraqaa ho vivarave. Kenaasira ankuqiraara Jefunera maaqu Kalepivavata, Nunira maaqu Iosuaavavata, vitanataqai kia ti Nora Kotika qoririma karaiti, tiri-

ara kempukaiqamake iriqi vuarara ti, vitanta-qaima mini vivarave, turave.

¹³ Mintiakero Noravano Kotiva vaiinti nahenti nitiharo vikara tiharo, Ne 40 ihara qumina aahara vatainiqai nuvaqi vivi, vuru gutu vivarave, tumantara ti, ekaa vi entara vau vaiinti nahentika qora kaiqa vira varoka, qumina aahara vataini nuvaqi vivi, vuru gutu taiqa vurave.

¹⁴ Mintimake vika gutu vumanta vate ne nenta gokavara vatuka vare, ne vika vaintivara vaiha vohaa qaramake qora kaiqaqai vare variavaro vira kaara Nora Kotira anomakero arara ite vairave.

¹⁵ Ne Rubenira ankuvata, Gaatira ankuvata, tuqantaavi kia Nora Kotira avataqi vivera, vira kaara viva tinavu Isareri ekaa qaiqaa qaqira kairage, tenavu qaiqaa qumina aahara vataini nuvaqi vivi, vuru gutu taiqama virarave. Tenavu mintimake qoraqama vuarera, vira ni okara kaarama tenavu mintima virarave, tiro.

¹⁶ Mosiva minti tumanta vika vi uvara iri, vika Mosiva unaini orunte virara tiha, Hoe are tinavu qaqi kairage tenavu ohaa autuke sipisipi viraqi vate, tentanavu vatuka vaantaavurvata autu taari tinavu vainti nahenti viraqi koqemake variate?

¹⁷ Tenavu mintimake vira naantiara tenavu qerama vare tenavu naane tentanavu kena Isareri avuni viha navutaaka hampata raquqi viha vika naatarake, viraqaahai tentanavu kena Isareri ntita vare, vika nai vaireka i vataraqaa vuru kaare. Tenavu ekaa vatukanavu vaantaavura autuke vate, ekaa haika tumaara maaramake

avutaqi vataari maihainauka kia tinavu vaiinti nahenti qoraiqama nimitaate.

¹⁸ Avuni tenavu tentanavu kena Isareri ka-haqiari ekaa vika naane nai varare i vatara varaiqe, viraqaahai tenavu orurante tentanavu maaqaini anirerave.

¹⁹ Tenavu Iotani Namari maini kuari avu urun-tainaini vata varaunarara ti, tenavu kia ho Iotani Namari hini mantaraini vaina vatara naarumake varaainarave, ti.

²⁰ Vika minti tuvaro Mosiva vikara tiharo, Ne nenta tiantemake quqaa mintireka ivera, ho ne Nora Kotira avuqaa iqoka raqireka qeramate variate. ²¹ Ekaa ni iqoka vaiinti vika Nora Kotira vevaaraini vaiha, Iotani Namari taqa vare oru hini mantaraini navutaaka hampata raqivaro Noravano Kotiva vika naatara kaira navutaaka vata vira varaate.

²² Ne mintimake Noravano Kotiva kaiqa nim-inara taiqake, ne nenta kena Isareri kahaqama nimatevavata taiqa virera, viraqaahai ne homa orurante maini ani vaivaro kia niqaa uva varianarove. Ne mintivaro Noravano Kotiva Iotani Namari hini mantaraini kuari avu urunaini vai vatarara ninavu vatama vaivo tiarire.

²³ Oho, te tiari iriate. Ne nenta kauqu aiqiqaa aqukeha tivata uvara kia avutaqi vivera, vira kaara ne Nora Kotira uva raqakaivaro ne qora kaiqa vare uvava kia kukeqa viraitiro, qoqaama varianarove.

²⁴ Ho ne vatukave vaantaavurave sipisipi ohaave autu kaate. Autuke viraqaahai nenta kauqu qaiqaa aqukeha raqirerave tivatera iri-hama raqireka vuata, tiro.

²⁵ Mosiva minti tumanta Gaatira ankuvata Rubenira ankuvata virara tiha, Nora vaiinti-vauvo, tenavu ai kaiqa vaiinti vaiha ai uvaqai avataqi virerave.

²⁶ Tinavu nahentive vaintive, purumakauve, sipisipive, vika maini Gileaati vatukanavuqi vaiqe ²⁷ ekaa tenavu vaiinti qerama vare, Nora Kotirara iriha oru raqirerave. Tenavu are tinan-temake, Iotani Namari taqa vare oru navutaaka hampata raqirerave, ti.

²⁸ Vika minti tuvaro Mosiva Kotira kaiqa vara amite vau vaiintira Eleasaaravata, Nunira maqu Iosuaaravata, Isareri nora vaiinti vo anku vo ankuqaa raqikukavata, tiva nimitiro tiharo, ²⁹ Ne iriate. Gaatira ankuqiraa vaiintivata, Rubenira ankuqiraa vaiintivata, vika Kotirara iriha, auvi-hehavaa vare oru Iotani Namari taqa vare, ni kahaqiramanta ne navutaaka hampata raqiha vika naatarake vi vatara varaivera, ho ne Gileaati vata vika nimivaro vi vatava vikaini variarire. ³⁰ Ho vika kia ni hampata Iotani Namari taqa vare ni kahaqamake raqireka vivera, ho vika ni aanante Kenaani vataqaima varevarave, tiro.

³¹ Mosiva minti tumanta Gaatira ankuvata Rubenira ankuvata nai tiva ami tiha, Hove, Noravano Kotiva tintemake tenavu mintirerave.

³² Tenavu Nora Kotirara iriha namari taqa vare Kenaani vatani oru vi vatanaaka hampata raqirerave. Tenavu iqoka raqu taiqake, viraqaa-hai tenavu Iotani Namari maa mantaraini vai vataraqaa ani vairerave, ti.

³³ Vika minti tuvaro Mosiva ekaa Amo King Si-horiva u vataravata, Basaani King Okuva u vataravata, vi vatara aumanto vau vatukanavuravata,

kaama tero, Gaatira ankuvata, Rubenira ankuvata, Manasera anku hininavuvata, vi vatara nimura.

³⁴ Mintuvaro Gaatira ankuvano haaru ori vaantaavura vau vatukanavura qaiqaa autu kora. Vika maa vatukanavura qaiqaa autu kora:

Diboni, Ataroti, Aroe,

³⁵ Ataroti-Sofaani, Jase, Jokubeha,

³⁶ Beti-Nimura, Beti-Haraani.

³⁷ Rubenira anku vika maa vatukanavura autu kora:

Hesaboni, Eleale, Kiriataimi,

³⁸ Nebo, Sipimaa, Baali-Meoni. Vika Baali-

Meoni vatuka vo autu ntava tora.

Vika mintimake ekaa vatukanavu qaiqaa autuke, qaraaka autuvata ntava tora.

³⁹ Manasera maaqu Makira ankuvano Gileaati vatani oruntero Amo vatanaaka hampata raqiharo vika aru ntata komanta vinuvaro vi ankuva vi vataraqaa vaurara tiro, ⁴⁰ Mosiva Gileaati vata Makira anku amuvaro vi vatava vi ankura vata vaura.

⁴¹ Vaiinti vo Jairiva Manasera ankuqihainaava, viva nai navunaaka vokuka ntita varero oru vo vatukanavu hampata raqiharo vika naatara kero vi vatukanavura varero vinavura autu nteharo Jairura-Vatukanavuve tura.

⁴² Qaiqaa Nobaava nai navunaaka ntita varero oru Kenati vatukavata, vira tataaqa vau vatukanavuvata, raqiharo vinavura varero viva nai autuara iriharo Kenati vatuka vira autu nteharo Nobaa vatukave tura.

33

Isareri vo vata vo vataqi variqi vu nutura

¹ Mosika Eronika Isipi ke Isareri ntita vare qumina aahara vataini katu vare aniha voqi voqi naavu maaqa kaqateha vaura.

² Mintuvaro Noravano Kotiva tuvaro Mosiva Isareri naavu maaqa kaqate vaura, vira autu vohaiqa vohaiqa vukuqi gara ntuvatora. Vi vatukanavura autu maantimama vairo:

³⁻⁴ Haaru avuhainaa tora 15 entaqa Isareri Isipiqihai katu vare Ramesesi mini ke anura. Noravano Kotiva Isareri vehakuma nimito entara vira qararaa Isipi vatanaaka nai qorainti vainti kara hunka qutu vuka qunte vaumanta Isareri kia Isipi naatu qetaraiti, vika nivuqaa goqaa katu vare vi vaura. Noravano Kotiva mintiakero nai kempuka numiqeharo Isipi vika una variqa vara muntuviqama komanta ⁵ Isareri Ramesesi ke, vika katu vare Sukotini oru naavu maaqa kaqate vaura. (Katu Varora 12:37)

⁶ Qaiqaa vika Sukoti ke, katu vare aahara vata auvahini Etamini oru naavu maaqa kaqate vaura.

(Katu Varora 13:20)

⁷ Qaiqaa vika Etami ke, vihai anirante Pi-Hahiroti vataini kuari avu uruntonaini Baali-Sefoni vata vira tataaqa Mikadoli vatuka aumanto oru naavu maaqa kaqate vaura. (Katu Varora 14:2)

⁸ Qaiqaa vika Pi-Hahiroti ke, vihai Naare Namari taqa vare aahara vata Surini vura. Vika taaramo entara aahara vatavaura nuvaqi vi, Maraini oru naavu maaqa kaqate vaura. (Katu Varora 14:22; 15:22-23)

⁹ Qaiqaa vika Mara ke, katu vare oru Elimi vataini naavu maaqa kaqate vaura. Elimini ruvu namari 12navu vauvaro *deti* katari 70navuvata mini vaura. (Katu Varora 15:27) (*Deti* katari vaireva, vira mare vakaavara mare voqaara vaivaro *deti* tava vira kara naarama vairo.)

¹⁰ Qaiqaa vika Elimi ke, vihai Naare Namari vaunaini orunte naavu maaqa kaqate vaura.

¹¹ Qaiqaa vika Naare Namari ke, aahara vata Sinive tunaini orunte naavu maaqa kaqate vaura. (Katu Varora 16:1)

¹² Qaiqaa vika aahara vata Sini ke, vihai katu vare oru Dopikaini naavu maaqa kaqate vaura.

¹³ Qaiqaa vika Dopika ke, oru Alusini naavu maaqa kaqate vaura.

¹⁴ Qaiqaa vika Alusi ke, oru Repintimini naavu maaqa kaqate vaura. Mini namari neva-vata kia vaura. (Katu Varora 17:1)

¹⁵ Qaiqaa vika Repintimi ke, aahara vata Sainaini naavu maaqa kaqate vaura. (Katu Varora 19:1-2)

¹⁶ Qaiqaa vika Sainai ke, oru Kibaroti-Hataavaini naavu maaqa kaqate vaura. (11:34)

¹⁷ Qaiqaa vika Kibaroti-Hataava ke, oru Haserotini naavu maaqa kaqate vaura. (11:35)

¹⁸ Qaiqaa vika Haseroti ke, oru Ritimaini naavu maaqa kaqate vaura.

¹⁹ Qaiqaa vika Ritima ke, oru Rimoni-Peresini naavu maaqa kaqate vaura.

²⁰ Qaiqaa vika Rimoni-Peresi ke, orunte Lipinaini naavu maaqa kaqate vaura.

²¹ Qaiqaa vika Lipina ke, orunte Risaini

naavu maaqa kaqate vaura.

²² Qaiqaa vika Risa ke, orunte Kehelataini naavu maaqa kaqate vaura.

²³ Qaiqaa vika Kehelata ke, Seferi Aiqina auvoqi orunte naavu maaqa kaqate vaura.

²⁴ Qaiqaa vika Seferi ke, Haradaini orunte naavu maaqa kaqate vaura.

²⁵ Qaiqaa vika Harada ke, Makihelotini orunte naavu maaqa kaqate vaura.

²⁶ Qaiqaa vika Makiheloti ke, Tahaatini orunte naavu maaqa kaqate vaura.

²⁷ Qaiqaa vika Tahaati ke, Teraini orunte naavu maaqa kaqate vaura.

²⁸ Qaiqaa vika Tera ke, Mitikaini orunte naavu maaqa kaqate vaura.

²⁹ Qaiqaa vika Mitika ke, Hasamonaini orunte naavu maaqa kaqate vaura.

³⁰ Qaiqaa vika Hasamonai ke, Moserotini orunte naavu maaqa kaqate vaura.

³¹ Qaiqaa vika Moseroti ke, Bene-Jakaanini orunte naavu maaqa kaqate vaura. (Lo 10:6)

³² Qaiqaa vika Bene-Jakaani ke, Horu-Hagitigatini orunte naavu maaqa kaqate vaura.

³³ Qaiqaa vika Horu-Hagitigati ke, Jotabatani orunte naavu maaqa kaqate vaura.

³⁴ Qaiqaa vika Jotabata ke, Abaronaini orunte naavu maaqa kaqate vaura.

³⁵ Qaiqaa vika Abarona ke, Esioni-Gebeni orunte naavu maaqa kaqate vaura. (Lo 2:8)

³⁶ Qaiqaa vika Esioni-Gebe ke, aahara vata Senini orunte Kadesini naavu maaqa kaqate vaura. (20:1)

³⁷ Qaiqaa vika Kadesi ke, Horu Aiqinaqaa Idomu vata auvahini orunte naavu maaqa kaqate vaura. (20:23)

³⁸⁻³⁹ Vika Isipiqihai katu vare vuvaro 40 ihi aitarovaro 5 tora avuhainaa entaqaa Eroniva qutu vura. Kotiva tuntema kero, Eroniva Kotira kaiqa vara amite vauva oru Horu Aiqinaqaa qutu vura. Viva 123 ihi varakero qutu vura. (20:25-28)

⁴⁰ Isareri vika mini vauvaro Araati avuhainaa vaiintivano Kenaani vata Nekevini vaiharo Isareri ani vau uvara irura. (21:1)

⁴¹ Isareri Horu Aiqina ke, Salmonaini orunte naavu maaqa kaqate vaura. (21:4)

⁴² Qaiqaa vika Salmona ke, Punonini orunte naavu maaqa kaqate vaura.

⁴³ Qaiqaa vika Punoni ke, Obotini orunte naavu maaqa kaqate vaura. (21:10)

⁴⁴ Qaiqaa vika Oboti ke, Moapi vata auvahivano vaunaini, Iye-Abarimini orunte naavu maaqa kaqate vaura. (21:11)

⁴⁵ Qaiqaa vika Iye-Abarimi ke, Diboni-Gaatini orunte mini naavu maaqa kaqate vaura. (21:30)

⁴⁶ Qaiqaa vika Diboni-Gaati ke, Alamonu-Dipalaataimini orunte naavu maaqa kaqate vaura.

⁴⁷ Qaiqaa vika Alamonu-Dipalaataimini ke, Nebo Aiqina tataaqa Abarimi Aiqinaqaa orunte naavu maaqa kaqate vaura.

⁴⁸ Qaiqaa vika Abarimi Aiqina ke, Moapi vatani vivi, Iotani Namari hini mantaraini uqita kanta naavu maaqa kaqate vaura. Vika uqita kanta vauvaro Ieriko vatukavano Iotani

Namari hini mantara vuruni vaura. (22:1)

⁴⁹ Vika Moapi uqitaini Iotani Namari tataaqa naavu maaga kaqate vauvaro Beti-Jesimoti vatukavano hini mantaraini vauvaro Sitimi vatukavano hini mantaraini vaumanta Isareri vika avutana vaura. (25:1)

Noravano Kotiva vata raire okarara tura

⁵⁰⁻⁵¹ Vika mini vauvaro hini mantara vuruni Ieriko vauvaro vi entara Noravano Kotiva Mosiva Isareri tiva nimiarire tiro, maa uvara Mosira tiva amiro tiharo: Ne Iotani Namari taqavare Kenaani vataini orunte, ⁵² ho vi vataragaqaa varia vaiinti nahentika ekaama aru ntata kaimanta vuate. Vika una variqa maraqura *aini* oriqohaive ori tanaraqohaive aututaara vara rukavu raakavuma taiqake, vika una variqanavu quahama nimate varia vatukanavuravata qoraiqama kaate.

⁵³ Vi vatava ne i vatava variarire ti, te vira ni nimuro. Ne vi vatara oru vare mini variate. ⁵⁴ Ne *satu* arukeha vi vatara raira keha, ekaa vo anku vo anku nimiate. Airi varia ankuka nora vata rairake nimi, kia airi varia ankuka inaara vata nimiate.

⁵⁵ Ne kia vi vataragaqaa varia vaiinti nahentika ekaa aru ntata karaiti, hini kiaka qaqi kaivera, vika auqu vai haikava ni avuqivata vaataqivata ranteqe vaintemake, qaiqaa qaiqaavata ni qoraiqama nimatevarave. ⁵⁶ Ne kia vika ekaa aru ntata kaivera, te vika qoraiqama nimitarera iritaainara, vira nintama qoraiqama nimitararave, tiro. „Noravano Kotiva minti tivakero Mosirara Isareri vi uvara tiva nimiane tura„...

34

Mosiva qutu vura

¹ Mosiva Moapi uqita vata kero aiqina vo, vira nora autu Nebo, vira inaara autu Pisigave tunaini, noraqaa oru vaura. Vi aiqinava kuari urinaini vauvaro Iotani Namari hini mantaraini Ieriko vatuka vaura. Mosiva aiqina viraqaa himpите vauvaro Noravano Kotiva Isareri nimirave tu vatara ekaa vira umiqora.

Viva Gileaati vataihairo Mosira umiqaqiro viviro, Daani vatukavano vaunaini vuru taiqora.

² Ekaa vo anku vo anku Napataarira vatave, Efaraimura vatave, Manasera vatave, Iutaara anku vatave, umiqaqiro viviro, Meditarenia Namari kuari avu aqu vinaini vau vataravata umiqora.

³ Noravano Kotiva Mosira nora vata, Iutaa uqitaini vau vatara *sautini* vaura umiqero, airi *deti* katari vau vatukara Ierikovata qumiqero, viraqaahairo hini *sauti* mantaraini Soaa vatukavata umiqora.

⁴ Noravano Kotiva Mosira ekaa vi vatara umiqero virara tiharo, Te tenta kauqu aiqiqaa aqukeha Eparahaamirave, Aisaakirave, Iekopirave, vika naintivarave, vi vatara nimirave tiavaunarave. Minti tunarara ti, vate te vi vatarama ai umiqauro. Te vate ai qaqi kaurara are avuqohaira vi vatara tavaaro. Ho te kia ai qaqi kaarirara are mini vinarave, tiro.

⁵ Viva minti tuvaro Mosiva Nora Kotira kaiqa vaiintivano Moapini vaiharo Noravano tiva amuntema kero, mini vaiharo qutu vura.

⁶ Viva qutu vuvaro Noravano Kotiva naivano Moapi uqitakanta Mosira quntama tora. Vira quntama tova vauvaro vatuka vo, vira autu Beti-Peo, vutuni vaura. Vate kia vo vaiintivanovata Mosira quntama to vatara kankomake iri tavaara.

⁷ Mosiva 120 ihi varakero qutu vura. Viva qutuarirava aumanto vauvaro viva kia anoma naampaiqama viraitiro vauvaro, vira kempukavano qaqi vauvaro vira avuvanovata koqe iro vaura. ⁸ Mosiva qutu vumanta Isareri vika Moapi uqita kanta 30 entanavuara vaiha, Mosirara iqi rata amitaqi vura.

⁹ Isareri vika Mosirara iqi rataqi vi, vuru taiqa kovaro Iosuaava Mosira vatuka varora. Haaru Mosiva nai vatuka varaarire tiro vira noraiqama korara tiro, Kotiva Nunira maaqu Iosuaara koqe avu aato amura. Mintumanta vaiinti nahenti Iosuaara uva iriha vika Noravano Kotiva Mosira tiva amu uva maarara avataqi vura.

¹⁰ Taara vaiintitanta vohaa vaiha uva tuntema kero, Noravano Kotiva Mosikantiro uva ti vaura. Minturara tiro, vi entaraqaahairo kia paropeti vovano Mosira voqaara qovarama viva vaira.

¹¹ Kia vokia paropetika Mosiva nora kaiqa varain-temake kaiqa varaara. Noravano Kotiva Mosira atitovaro viva aahuva vo qara vo qara u kaiqara Isipini vareharo Isipi avuhainaa vaiintivata, vira nora vaiintinavuvata, ekaa Isipi vatanaakavata qoraiqama nimitora.

¹² Mosiva ekaa Isareri nivuqaa vaiharo nai nora kaiqa, aatu ite vai kaiqara autu nimitora. Vokia paropetika kia ho Mosiva kaiqa varain-temake varaara.

Kotira Uva
The New Testament and portions of the Old
Testament in the North Tairora Language of Papua
New Guinea
Nupela Testamen na sampela hap Olpela Testamen
long tokples Tairora long Niugini

copyright © 1979, 1994, 2005, 2008, 2009, 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tairora

Dialect: North Tairora

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2021-05-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 13 Dec 2023

909b265f-c886-56ae-b943-fdc12fe46c5e